

DE
MILITAIRE SPECTATOR.

TIJDSCHRIFT

VOOR HET

NEDERLANDSCHE LEGER.

Attendre! . . . Toute la sagesse humaine est dans ce seul mot. Le plus grand,
le plus fort et le plus adroit surtout, est celui qui sait attendre.

ALEX. DUMAS.

HOOFD-REDACTEUR

J. C. van Rijnveld.

VEERTIENDE DEEL.

JANUARIJ 1846. — N°. 7.

BREDA,
BROESE & COMP.
—
1846.

*De ondergetekende heeft
dat het Tijdschrift ten
Druckery is gesnukt en
door hem wordt uitgeg.
— van. Breda, 6 febr. 1846
Broese & Comp.*

DE

MILITÄRE SPEKTATOR.

TUDSCHRIFFT

VON

HERN VON BISMARCK

Faint, illegible text, possibly a preface or introductory note.

Faint, illegible text.

J. C. von Bismarck

VERLEHREDE DEEL

JANUARI 1870 N. 1.

BRUDY,
GROBE & COMP

1870

Militaire Spectator.

De MILITAIRE SPECTATOR verschijnt maandelijks in Nos. van 3 vellen druks; zoodat de Jaargang uit 36 vellen druks (behalve de bijvoegsels, die gratis geleverd worden) bestaat, en voor f 6,25, uitgenomen de platen en kaarten, welke afzonderlijk betaald worden, aan de respectieve geabonneerden wordt afgeleverd.

Men abonneert zich bij alle Post-Directeuren en Boekhandelaren door het geheele Koninkrijk. Alle inzendingen voor dit Militaire Tijdschrift bestemd, geschieden vrachterij aan de Uitgevers BROESE & COMP. te Breda, of aan den Major der artillerie, VAN RIJNEVELD, te Venlo, met het opschrift: voor den Militairen Spectator. Voor oorspronkelijke opstellen kan een vastgesteld honorarium gevorderd worden, te ontvangen bij de Uitgevers, na de verschijning van het 6de en 12de nummer. Het verlangen daartoe moet kenbaar gemaakt worden bij de inzending der opstellen.

I E T S

OVER

DE DEENSCH E ARMÉE.

(Fragmenten uit een Dagboek.)

(Ingezonden.)

Het eerste artikel van den schrijver dezer fragmenten, dat onder den titel: OSCAR DE EERSTE EN HET ZWEEDSCHE LEGER, in N°. 4 en 5 van dezen jaargang is opgenomen, werd door vele lezers van ons tijdschrift met genoegen gelezen. Het is ons derhalve zeer aangenaam een tweede voortbrengsel zijner pen te ontvangen, die zoo bijzonder geschikt schijnt te wezen voor het schetsen van reisherinneringen, terwijl deze fragmenten eene veelzeggende proeve opleveren, waarnaar de belangrijkheid van het dagboek kan geschat worden, waaruit zij getrokken zijn. Wij hopen en wenschen met vele onzer lezers, dat de schrijver ons daaruit meer fragmenten moge toezenden.

De Redactie.

Der Reisende ist nur der Wegbahner des Geschichtschreibers und des forschenden Statistikers, und er thut wohl, selbst wenn er sich damit begnügt, Stoff für ihre Untersuchungen zu sammeln und zu beglaubigen.

ADOLF LINDAU.

..... Pijsnel rolde de lange wagentrein over den spoorweg die door Holsteins meest onvruchtbare heidevelden voert; Hamburg lag reeds verre achter ons, en als een schoone droom volgde ons de herinnering aan het versijnde levensgenot der vrije Rijkstad. Bramstedt en Neumünster werden doorgesneld, en weldra vertoonden zich de schilderachtige oevers der Baltische zee, waar de stoomboot reeds wachtte, die ons nog dien avond zou overvoeren naar het land waar OEHELSCHLÄGER leeft en THORWALDSEN arbeide. Niet verre van Kiel echter, stuitte

de douanen-linie onzen ijenden spoed, en de bagage verbeide het strenge onderzoek, waaraan alle goederen onderworpen zijn die uit de vrije handelstad komen. Bij het openen van het eerste koffer, lag bovenop de uniform. «De heer is officier?» vroeg de hoofdbeampte. Ik beaamde. «Geef mij dan uw woord dat gij geene verbodene goederen medevoert, en ik laat niet onderzoeken.» — Glimlagchend verzekerde ik geene contrabande mede te voeren. «Neen Heer,» hernam hij ernstig, «uw eerewoord?» — Ik gaf het, en ongeopend passeerde de gansche bagage.

Het vertrouwen des ambtenaars trof mij, en onwillekeurig dacht ik aan mijn vaderland, waar zelfs van de eenvoudigste declaratie van verblijfkosten of reisgelden, de quitantiën of marschorders, door menigen dorpschout moeten onderteekend zijn, voor dat ze geloof verdienen.

Hoezeer de militaire stand in het algemeen in Denemarken in achtung staat, zoo wordt de meeste zorg der regering toch aan de marine besteed, welke, zoo door de ligging des lands, als door de neiging der natie, het geliefkoosde wapen blijft. De Kroonprins zelf is een koen zeeman en nooit gelukkiger dan op zijnen snelzeilenden boeijer, waarmede hij de Noordsche kusten bezoekt en reizen tot naar IJsland maakt. Echte Vikinger-togten. Bij de vaart langs de klippen van Møens-eiland, zagen wij het vaartuig met deszelfs vorstelijken bevelhebber, zeebouwende onder eenen vliëgenden storm, die grootere bodems dwong in de haven van Vordingborg eene schuilplaats te zoeken.

Sinds 1842 echter, heeft de organisatie der landmagt eene wijziging ondergaan, waardoor de administratie vereenvoudigd is, maar in den toestand van den soldaat blijft toch nog veel te verbeteren.

Het Deensche leger wordt voltallig gehouden door jaarlijksche ligting, volgens loting onder de 22jarige dienstplichtige manschap, zoodanig verdeeld, dat $\frac{2}{5}$ uit het koninkrijk en $\frac{2}{5}$ uit de hertogdommen getrokken wordt (1).

(1) Holstein, Schleeswijk en Lauenburg.

Volgens de laatste organisatie bestaat de armée uit:

- 1) Het staande leger, hetwelk verdeeld is, in:
 - a. De Linie.
 - b. De oorlogs-reserve.
- 2) De versterking van het leger.
 - c. Vaststaande manschappen (*Fastmands-classes*).
 - d. De reserve-klasse.

In het staande leger is de dienstdaag voor de wapenen der infanterie en kavallerie acht jaren, namelijk vier jaren in de linie en vier in de oorlogs-reserve. De artilleristen dienen zes jaren in de linie en slechts twee in de reserve. Tot het staande leger wordt jaarlijks getrokken 4.982 man; namelijk:

Ingenieur-troepen.	46.
Artillerie- »	486.
Kavallerie- »	870.
Infanterie- »	3640.

De manschappen der garde (jaarlijks 210 man) worden na den in het staande leger volbragten dienstdaag, ontslagen. Die der overige troepen gaan nu over in de versterking van het leger, en wél in de klasse der vaststaande manschappen, bij welke zij insgelijks acht jaren dienen moeten. Aan deze klasse worden jaarlijks nog toegevoegd 1100 infanteristen en 190 man artillerie, welke onmiddellijk na de loting er bij ingedeeld worden, met de verplichting zestien jaren in dezelve te dienen. Na deze zestien volbragte dienstjaren, gaan al de troepen, de garde uitgezonderd, in de versterkings-reserve over, waar zij nog 29 jaren ter beschikking des Konings blijven, en eerst na 45 jaren dienst het volle ontslag erlangen.

De volgende staat wijst de sterkte en verhouding aan der geofende manschappen, welke ten allen tijde, volgens bovengenoemde indeelingen, disponibel moeten zijn.

	LINIE.	ORLOGS-RESERVE.	KLASSE DER VASTSTAANDE MANSCHAPPEN.	Totaal.
Ingenieur-troepen.	184	184	368	736
Artillerie- »	2916	972	6928	10816
Kavallerie- »	3240	3240	5760	12240
Infanterie- »	14360	14360	43760	74880
TOTALEN	20900	18936	58816	98672

De formatie der oorlogs-reserve en versterking geschiedt eerst in tijd van nood, wanneer zij tot troepen-afdeelingen geformeerd worden, op dezelfde wijze zamengesteld als die der wapens waartoe zij behooren. Dit laatste in zoverre de manschappen, zooals boven is aangemerkt, niet reeds

bij hunne indienststelling bij de *fastmands-classes* ingedeeld zijn en dus in oorlogstijd onmiddellijk bij hun korps intreden.

Formatie der linie in tijd van vrede.

- 1) Het ingenieur-korps bestaat uit:
 - 1 Staf en 2 kompagnien, ter sterkte van:
 - 42 Officieren.
 - 2 Middelbare staf-beambten.
 - 14 Vestings-officianten.
 - 41 Onder-officieren.
 - 2 Trompetters.
 - 184 Soldaten.
 - 10 Onderofficiers-leerlingen.
 - 295 Hoofden.
- 2) De artillerie-brigade, bestaande uit:
 - 1 Brigade-chef.
 - 2 Regimenten

}	12 batterijen, à 8 stukken ieder, en
	1 pontonnier-kompagnie.
 en de Artillerie-trein (*Zeug-Etat*), te zamen met
 - 86 Officieren.
 - 13 Middelbare staf-beambten.
 - 10 Arsenaal-officianten.
 - 14 Onderstaf-beambten.
 - 73 Handlangers.
 - 225 Onder-officieren.
 - 38 Trompetters.
 - 2892 Soldaten.
 - 60 Onderofficiers-leerlingen.
 - 3411 Hoofden.
- 3) De brigaden kavallerie.
 - 3 Brigade-staven, bij ieder:
 - 2 Officieren.
 - 1 Onder-officier.

9.

De Garde te paard (Huzaren), 3 eskadrons sterk, elk van 120 man, te zamen:

- 21 Officieren.
- 6 Middelbare staf-beambten.
- 11 Onder-staf- id.
- 36 Onder-officieren.
- 11 Trompetters.
- 360 Ruiters.

445.

6 Dragonder-regimenten, à 4 eskadrons, met 120 man, te zamen:

20	Officieren.	
5	Middelbare staf-beambten.	
13	Onder- id.	
48	Onder-officieren.	
12	Trompetters.	
480	Ruiters.	

578

Bij de 5 regimenten te zamen. . . 3468.

Totaal der Kavallerie. 3922.

4) De infanterie-brigaden.

4 Brigade-staven, bij ieder:

2	Officieren.	
1	Middelbaar staf-beambte.	
1	Onder-officier.	

— 16.

1 Bataillon Leibgarde, à 4

komp. van 120 man, met:

19	Officieren.	
4	Middelbare stafs-beambten.	
31	Onder- id.	
40	Onder-officieren.	
16	Tamboers en pijpers.	
480	Soldaten.	

— 590.

17 Bataillons linie-infanterie, en

5 » ligte id. of jagers.

22 Bataillons à 4 komp., met 160 soldaten, ieder van:

18	Officieren.	
4	Middelbare stafs-beambten.	
5	Onder-stafs- id.	
40	Onder-officieren.	
16	Tamboers en pijpers.	
640	Soldaten.	

723 Hoofden.

Aldus bij de 22 bataillons te zamen 15906.

1 Bataillon Leib-Jäger (A° 1801) à

4 komp. van 120 man, met:

15	Officieren.	
3	Middelbare staf-beambten.	
2	Onder- id.	
36	Onder-officieren.	
8	Hoornblazers.	

480 Jagers. 544.

Vier brigaden muzikanten, bij elk:

1 Brigade-tamboer.

26 Hoboïsten.

— Te zamen 108.

Totaal der infanterie 17164.

Recapitulatie.

1 Ingenieur-korps. 295.

1 Brigade Artillerie. 3441.

3 Brigaden Kavallerie. 3922.

4 Brigaden infanterie. 17164.

Totaal der linie in vreedestijd. 24792.

Op den voet van oorlog wordt de linie der armée:

Ingenieur-korps. 847.

Artillerie. 3339.

Kavallerie. 5542.

Infanterie. 21004.

30932 Hoofden.

Hoe achtenswaardig de magt ook schijne die Denemarken volgens geloofwaardige bronnen in het veld zou kunnen brengen, van nabij beschouwd boezemt zij niet dat ontzag in, waarop zij volgens hare numerieke sterkte het regt had te rekenen. De oorzaak hiervan dient vooral gezocht te worden in de stiefmoederlijke behandeling der landmagt vergeleken bij de Marine.

In het gansche militaire ligchaam heeft sinds jaren een stilstand plaats gegrepen, terwijl dat van andere mogendheden voorwaarts is gegaan. — De beweegbaarheid der troepen en de geoeffendheid van den soldaat in den wapenhandel, zouden voor veel verbetering vatbaar zijn. De voeding is ongeregeld, daar slechts weinige kapiteins de menage bij hunne kompagnien invoeren, en dan nog zeer middelmatig; de roode rok en ligtblauwe pantalen der uniform, vermeerderen nog het ongunstig voorkomen der infanterie, en de geweren, waarvan de lade bruin aangestreeken en de loop met eene soort van verf bedekt wordt, geven den troep een onsierlijk voorkomen. — En toch moet de Deensche infanterist niet te streng beoordeeld worden; onder eene goede leiding zou hij zich binnen weinige jaren met die van andere landen kunnen meten. *Ditmarschen* leverde ten allen tijde een uitmuntend voetvolk (1), en men heeft ge-

(1) De *Ditmarschen* sloegen in 1500 het Deensche leger, dat zich in hunne moerassen gewaagd had en veroverden de heilige Rijksbanier,

zien, hoe de ongeoefende burgerij der hoofdstad, bij de eerste landing der Engelschen in 1801, den aanval moedig afsloeg, en den vijand, die zich reeds in de Claassens-tuin vastgezet had, dwong naar de schepen terug te keeren.

Indien een mijner kameraden welligt de Hongaarsche troepen in oogenschouw nam en de infanterie-regimenten, met edele houding, den donkeren blik ter aarde geslagen, op de maat hunner zwaarmoedige nationaal muzijk defileren zag — dan voorzeker zou hem het soldatenhart hoog in de borst kloppen, en hij zou den man benijden die hoofd is van zulke troepen. Bedenkt hij echter met welke ijzeren vuist dat vurig karakter gebogen moet worden, bij 't welk manslag en bloedige strijd gewone misdrijven zijn, dan zal hij de kroon

nog aan het Deensche voetvolk geven, 't welk dat indrukwekkend voorkomen geheel ontbreekt, maar van welks zachten inborst met welwillende toespraak alles verkregen kan worden.

De kavallerie, welke hare remonten grootendeels uit de hertogdommen trekt, is goed bereiden, en de drie eskadrons huzaren der garde formeren een schoon korps. Het was dit regiment hetwelk den koning van Pruisen als bij toeval op het exercitie-terrein voorgesteld werd, daar gedurende Hoogst-deszelfs verblijf in Kopenhagen, geene groote paradeplaats vond.

De volgende jaarwedden en toelagen der officieren der landmagt, zijn uitgedrukt in Rijksbankdaalders van zes mark of 24 stuivers Hollandsch.

RANGEN.	VASTE TRACTEMENTEN.										KWARTIERGELD.		Bedienden <i>in natura</i> , of tegen 60 Rijksdaalders jaarlijks.
	Generaals.	Generale staf.	Ingenieurs.	Artillerie.	Eskadrons der Lijf-garde.	Huzaren-garde.	Dragonder-regt.	Lijfgarde te voet.	Bat ⁿ . Infanterie.	Bat ⁿ . Jagers.	In Kopenhagen.	Buiten Kopenhag ⁿ .	
Luitenant-generaal.	3600	"	"	"	"	"	"	"	"	"	250	176	2 Bedienden
Generaal-majoor.	3200	"	"	"	"	"	"	"	"	"			
Overste.	"	2400	2400	2400	2400	2400	2400	2400	2400	2400	200	128	
Overste-luitenant.	"	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000			
Majoor.	"	1300	1300	1300	1400	1300	1400	1400	1300	1300	150	112	
Ritmeester } 1 ^e klasse.	"	1050	1050	1050	1150	1100	1050	1150	1050	1050			
Kapitein }	"	640	640	640	750	700	640	740	640	640	60	67	1 Bediende.
Kapitein 2 ^e klasse.	"	"	360	390	550	450	390	400	360	360			
Eerste luitenants.	"	"	"	"	"	360	300	335	270	270	60	54	
Tweede luit. } 1 ^e klasse.	"	"	"	"	"	330	270	285	240	240			
Tweede luit. } 2 ^e klasse.	"	"	"	"	"								

Behalve de vaste jaarwedden, worden toelagen gegeven aan:

De kommanderende officieren bij de kavallerie, voor kommando en remonte, jaarlijks . . . 400 Rth.
 De majoors der kavallerie, voor de remonte, id. 200 »
 De majoors der overige wapens. 100 »
 De adjudanten bij den Koning. 600 »

Danebrög. In 1559 naar Denemarken teruggevoerd, kwam de standaard niet meer tot het oude aanzien terug en ging in een hoek der Nikolai-kerk te Kiel, in roemlooze vergetelheid verloren; *eaten to death with a rust*; de dood die PALSTAFF zich wenschte. — Hare kleuren, het roode kruis op zilveren veld, bestaan nog in het Deensche zee wapen, en CHRISTIAAN V stelde de bekende ridderorde van dien naam in.

De adjudanten bij generaals. 120 Rht.
 De » der artillerie, kavallerie, infanterie of jagers. 90 »

In de garnizoenen waar de stedelijke regering voor de officiers-logementen zorgt, of waar ze in de kazerne aangewezen zijn, wordt, in plaats van de kwartiergelden, welke ook in Kopenhagen voldoende zijn om goed gelogeed te zijn, meubelgelden gegeven van 16 tot 32 Rijksbankdaalders jaarlijks.

De militaire scholen, waar jongelieden tot officier opgeleid worden, bevinden zich beiden in Kopenhagen. Op de ééne,

onder den naam van *Koninklijke Kadettenschool*, ontvangen de élèves van 12 tot 18 jaren, onderrigt in de wapens der infanterie en kavallerie. In de Koninklijke Hooge School voor Artillerie en Genie, waar de ouderdom van 17 jaren bepaald is voor het doen van examen, verkrijgen de kweekelingen, onmiddellijk bij hunne toelating, den officiers-rang zonder ancienneteit, en treden, na twee jaren theoretisch onderwijs en twee jaren van toepassing (*application*) bij het leger in. De aanwezigheid dezer beide Akademiën in de hoofdstad, veroorzaakt dat de meeste officieren Deenen zijn, hetwelk mede eene der grieven is welke de hertogdommen vermeenen te hebben. Sinds vele jaren heerscht tusschen deze landschappen en het koninkrijk eene spanning, welke zich op het leger voortplant en welligt oorzaak is dat vele vrome wenschen onvervuld blijven. Meermalen ontstond er botsing tusschen burgerij en bezetting, en nog onlangs weigerden de hertoglijke troepen te Rensburg, de bevelen te gehoorzamen hunner Deensche bevelhebbers. Mogt die smeulende onderlinge tegenzin, dien wij hier geen anderen naam willen geven, eenmaal opvlammen en Schleeswijk-Holstein zijne zelfstandigheid terug bekomen dan zou welligt Denemarken (bij het waarschijnlijk uitsterven van het regerend koningshuis), aan zijne Scandinafsche broeders aan de andere zijde der Sond, de hand reiken, dan werd eene nieuwe Calmarsche Unie geboren, en zou Koning OSCAR Kopenhagen onder de drie eerste steden van het groote Noordsche rijk tellen.

De Deenen hechten ongemeen aan rang en titel; de staatsalmanak, die hieromtrent met geringe veranderingen de oude ranglijst volgt, duidt jaarlijks officiëel de plaats aan die elk, hofgeregtigd (*hoffähig*) of niet, inneemt. Hiertoe zijn 9 klassen, ieder in 10 of 12 rangen verdeeld, aangewezen, en het zal welligt niet onbelangrijk zijn de graden te volgen die het leger op den titel-barometer aanwijst. — De generaalveldmaarschalk bekleedt de tweede rang van de eerste klasse der hooge ambtenaren, waarvan de staatsministers de vierde zijn, en volgt onmiddellijk op den groot-kanselier (*Stor-kanzler*). De majoors, bataillons-kommandanten, staan gelijk met de burgemeesters der hoofdstad, maar eene geheele klasse beneden den Lutherschen hofpredikant, die op zijne beurt wederom plaats moet maken voor de adellijke nonnen van *Odensée* en *Roeskilde*. De Abdis van het Vemmekofte-klooster heeft gelijken rang met den generaal-majoor; de kapiteins der infanterie en kavallerie bevinden zich eenen rang beneden de Dominé's (*doct. théol.*) en de luitenants worden eerst in de 8ste klasse, den 3^{den} rang genoemd. De staats-

almanak is eene wezenlijke studie die nog zamengestelder wordt door adel en hofchergen. De mindere officieren, indien zij Kamerjonker zijn of Excellentie door geboorte, klimmen in rang verre boven hunne chefs, en verdringen ware verdienste, zelfs van voor den voet des troons.

« *Je vous souhaite de beaux souvenirs de votre voyage dans mon Royaume,* » dus behaagde het den Koning mij toe te spreken, toen wij voor het laatst de eer hadden Z. M. te naderen; schoon waren zij ook de herinneringen, vooral die uit dit in kunsten en wetenschappen zoo rijke land. Het tuighuis met de kostbare verzameling van vuurwapenen, het uitgebreide zee-arsenaal met zijne reusachtige werkplaatsen; het dok, waar de sluimerende zeekolossen vruchteloos wachten op het teeken des Koninklijken Meesters dat hen in het leven terug roept — dit alles geeft den bezoeker ruime stof tot nadenken, verkondigt luide dat Denemark's magt verviel, en geeft eenen indruk, treurig als die van Venetie met hare vervlogene grootheid.

CHRISTIAAN VIII is een beschermheer der kunsten en vindt in hen eenen roem dien de wapenen hem welligt zouden geweigerd hebben. Onder zijn oog werd dezen zomer het oorlogsfregat *de Galathée* uitgerust tot eene driejarige wetenschappelijke reis rondom den aardbol, welke togt een nieuw licht moet verspreiden in de geleerde wereld. Bij gelegenheid van het afscheidsfeest op dien bodem gegeven, werd ik, terwijl de officieren mij tusschendeks rondvoerden, opmerkzaam gemaakt op een vuurwapen dat ik later in het arsenaal vlugtig terugzag, en van welks moorddadige uitwerking op deze reize bij onvoorzien en aanval de proef zou genomen worden. Het wordt *Espingole* genoemd en is van Amerikaansche uitvinding.

Eene ijzeren buis, welke het projectiel schieten moet, is oorspronkelijk ter lengte van $\frac{2}{3}$ onzer infanterie-geweren, terwijl de dikte gewoonlijk het dubbel er van bedraagt, doch gewijzigd wordt naar de zwaarte van den kogel, waarvan 12 tot 24 op het Ned. € gaan. Deze kogel, die tevens de vuurgeleider is, wordt zoodanig gegoten dat hij in het midden geheel doorgeboord blijft. Door eene stampmachine, welke acht kogels te gelijk vult, wordt deze koker met eene zamenstelling van brandpoeder volgeslagen, welke, na ontstoken te zijn, de vlam na eenige seconden aan de lading mededeelt, die uit buskruid bestaat van zoo fijne en harde korrel, dat de hevigste aanzetstooten het niet tot stof kunnen maken. — De kruidlading in den loop gebragt zijnde, wordt de kogel zoodanig daarop nedergelaten, dat het met sas gevulde gat des kogels, in de as van den loop

komt, en nu door een bijzonder werktuig zoo vast aangezet wordt, dat dezelve juist in den loop sluit en er geene mogelijkheid bestaat dat het vuur zich langs de zijde aan het kruid mededeelt. Op dezen kogel volgt onmiddellijk de tweede lading, hierop de tweede kogel als boven, welke weder aangezet wordt, en zoo gaat men voort tot dat de ijzeren buis tot op een' handbreed gevuld is.

Op deze buis wordt nu een getrokken loop geschroefd, ter lengte van omtrent $\frac{1}{3}$ onzer geweerloopen, waardoor het gansche werktuig het aanzien verkrijgt van een gewoon geweer zonder lade. De ziel dezer getrokken loop is iets minder in ruimte dan die des reeds geladenen, om den kogel te dwingen de baan te volgen, hem door de trekken aangewezen.

Door eene zich aan de staartschroef bevindende inrigting, wordt nu eene kolf aangebragt en het werktuig zelf op eenen drievoet bevestigd, waar het even als eene draaibas in alle rigtingen kan bewogen worden. Dit was ten minste dus op de *la Galathée*. Voor de veld- of liever voor de waldienst gebruikt men eene affuit op twee wielen, die den naam van *krui-lavette* draagt. Aan elke zijde van dezen worden drie reserve-loopen aangebragt, waardoor in een kwartier uurs 150 schoten zouden kunnen gedaan worden.

Op den gewenschten afstand van het doel genaderd, wordt de bovenste lading ontstoken door middel van eene lont, die aan den laatstingebragten kogel bevestigd is en eenige duimen buiten de monding hangt; onmiddellijk hierop plaatst men de kolf tegen den schouder en brengt den loop in de rigting.

Zoodra de voorste lading ontploft is, wordt door haar vuur de sas des tweeden kogels ontstoken, die na eenige oogenblikken de tweede lading ontvlammen doet, en dus gaat het vuur voort tot dat de 20 of 36 kogels, naar mate van het kaliber, allen den Espingool verlaten hebben. Hierna wordt een versche loop op de affuit geplaatst en het vuur door middel der lont op nieuw geopend.

Door de beweegbaarheid van de spil kan het doel in alle rigtingen gevolgd en des noods geheel veranderd worden; de stoot is door de affuit geheel afgebroken.

De buskruidladingen dienen opvolgend eenigzins te worden vermeerderd, vooral moet er gezorgd worden, dat zich bij de volstamping des kogels, geene lucht tusschen het poeder blijft ophouden. Om hierin te voorzien wordt eene kleine gleuf aan de zijde van den kogel gemaakt, welke door de uitzetting van het lood, bij de aanzetting wederom toege-drukt wordt.

Het is een aangenaam gevoel voor den Nederlandschen krijgsman, de uitdrukkingen te hooren van eerbiedige hoog-achting, neen, van enthousiasme, waarmede in vreemde arméén de naam wordt uitgesproken van den Eersten Bevelhebber van ons leger; eene hoogachting, die mij op vroegere zwerftogten verraste en die ik later in het hooge Noorden terugvond. Het is vooral bij de officieren van die legers dat onze krijgsmagt in aanzien staat, en bij vele volken heerscht meer medegevoel voor Holland, dan wij, in onze provincie-steden begraven, verwachten zouden.

Bij het bezoeken van inrigtingen in andere landen die op het vak betrekking hebben, komt onwillekeurig de gedachte op van het *chez soi*, en men maakt vergelijkingen. Onze kleine magt kan die vergelijking vrij doorstaan; in de opleiding van den soldaat, zijne voeding, kleeding en huislijke inrigting, vooral in zijne humane behandeling, in dit alles staan wij voor het minst gelijk, zelfs met de troepen der Mogendheden, welke zich eenen voorrang aangematigd hebben; en met de hand op het hart moet de Hollandsche officier (zijne eigene grieven ter zijde zettende) bekennen, dat de toestand van onzen soldaat gelukkig kan zijn en het ook wezentlijk is.

November 1845.

—GH.

OPMERKINGEN

ONTRENT

DE VLUGTIGE BESCHOUWINGEN BETREFFENDE DE NEDERLANDSCHE KAVALLERIE.

Uitgekomen te Amsterdam, 1845.

De hieronder volgende beschouwingen deelen wij mede, niet als een blijk dat wij ons geheel er mede vereenigen, maar meer als bewijs, hoe groot het verschil van gevoelen is omtrent datgene wat men in het belang der kavallerie wenscht. Te rekenen naar hetgeen ons nu en dan onder de oogen gebragt wordt, heeft de schrijver dezer Beschouwingen ook van zijne zijde gedwaald in sommige zijner sluitredenen ten opzichte van wenschenswaardige verbetering. De persoonlijke kennis met den geëerden schrijver, waarborgt ons echter voor de opregtheid zijner gevoelens, in het welbegrepen belang der dienst, zonder bijoogmerken. Wat het overige betreft, wij dekken ons met de spreuk der ouden: *Errare humanum est.*

De Redactie.

In den loop van het voorleden jaar verscheen te Amsterdam eene brochure, getiteld: *Eenige vlugtige beschouwingen betreffende de Nederlandsche Kavallerie*.

Dit boekje verdient gelezen te worden, niettegenstaande het van buiten eene blaauwe kleur heeft, waartegen men over het algemeen is ingenomen. Wij hebben daarin veel goeds gevonden en vele punten aangetroffen, waarover maar ééne stem is, en die dan ook door de kavallerie-opinie gunstig beoordeeld zijn geworden.

Daar er evenwel zaken in voorkomen, die wij hebben hooren afkeuren en waarmede wij ons ook niet kunnen vereenigen, zullen wij het wagen deze vlugtige beschouwingen, naar onze wijze van zien en naar hetgene wij gehoord hebben, te beoordeelen.

Wij verklaren zulks niet uit bedilzucht, maar louter in het belang van ons wapen te doen, dat in zoo vele zaken nog ten achteren is.

Getalsterkte.

§ 1 en 2. Allen die met het wapen der kavallerie bekend zijn, zullen met den schrijver volkomen instemmen, dat ons wapen verre beneden de verhouding is van andere wapens.

Indien men nu daarvan nog aftrekt alle paarden, ongeschikt voor de velddienst, dan zal het er voor de kavallerie zeer slecht uitzien, en gelooven wij dat zij aan hare bestemming niet zal kunnen beantwoorden.

Nimmer mogen er minder paarden bij een eskadron zijn, dan noodig is om een voltallig manoeuvre-eskadron uit te brengen, onverschillig welke organisatie men aan de kavallerie geeft; alle evolutiën zijn hierop gegrond, en een eskadron mist alle zelfstandigheid, als het met minder dan 120 paarden in het veld treedt.

Indien thans een eskadron 3 pelotons kan uitbrengen, dan is dit zeer wel, zelfs de paarden medegerekend, die ongeschikt voor de velddienst zijn.

§ 3. Voorzeker heeft men veel tijd noodig om een' kavallerist te vormen; men behoeft slechts een weinig bekend te zijn met het wapen om hiervan geheel doordrongen te wezen.

In drie maanden een *Kavallerist* te vormen, behoort tot het rijk der onmogelijkheden.

Het is evenwel niet te ontkennen dat de wijze van instructie ontzettende vorderingen gemaakt heeft, en indien de instructeur de vereischte takt heeft, kan hij wel in drie maanden tijds een man vormen, die bruikbaar in de gele-

deren is en den grooten hoop zal meê volgen, maar nimmer een kavallerist voor het afzonderlijk gevecht geschikt. Gaat hij na drie maanden naar zijne haardstede, dan is alle moeite verloren; onder-officieren hebben veel last en moeite gehad en een aantal paarden zijn bedorven geworden.

Men moet zich niet laten verblinden of misleiden, door een aantal ruiters in een langwerpige vierkant achter elkan- der aan marcherende, veel bewegingen te zien uitvoeren en wat heen en weder te doen zwaaijen met sabel of laas, want dit is gemakkelijk geleerd en bewijst niets; het eene paard volgt het ander, en vele paarden worden zoodanig aan de kommando's gewoon, dat zij de bewegingen haast van zelve uitvoeren.

Indien men eens zulk een ruiter tegenover een *Kavallerist* stelde, en men wapende beiden met een rietje, dan zoude men zien hoe ongelukkig een ruiter is, die zulk eene oppervlakkige opleiding bekomen heeft. Ongetwijfeld zijn de miliciens, die thans drie maanden onderrigt hebben ontvangen, beter dan de ruiters die gedurende de onlusten onze kaders kwamen aanvullen.

§ 4. Van twee ritmeesters per eskadron hebben wij nimmer de noodzakelijkheid ingezien, doch welligt zou het doelmatig zijn per regiment een of twee ritmeesters *à la suite* te laten, voor de hoofdadministratie, enz. Een eskadronskommandant heeft thans te veel bezigheden, om nog in de magazijnen alles te gaan keuren.

§ 5. Het is niet te ontkennen dat de officieren, vooral de chefs, te weinig *pouvoir* hebben; op hunne beurt ontnemen zij nu *wat* aan de majoors, of deze aan de ritmeesters, en zoo vervolgens.

Maar zijn er niet chefs die daarvan grootendeels zelve oorzaak zijn, en uit vrees voor hun pensioen of uit wantrouwen op eigen krachten, alles, zelfs de kleinste nietigheden, bij hoogerhand gaan aanvragen en niets uit zich-zelfen durven doen. Wij zouden ons zeer vergissen, als Zijne Exc. de Minister van Oorlog op dergelijke nietige aanvragen gesteld is.

Voorzeker moet ieder chef zich aan de voorschriften houden, namelijk aan den geest, en niet aan de doode letter.

Een chef die met innige overtuiging voor het welzijn van de dienst gehandeld heeft, heeft zich niets te wijten; men zal hem misschien in zijne handelwijze, nu hij niet juist naar de letter gehandeld heeft, kunnen berispen, maar dat is slechts een onweder, dat overwaait en hoogachting achterlaat.

Door ons aan de letter en niet aan den geest van de reglementen te houden, zoude het ons in het klein gaan, als

eenige oude Oostenrijksche generaals in het groot, waarvan NAPOLEON zeide, dat zij liever een veldslag verloren, dan van de reglementen afgingen.

§ 7. Wat de raden van krijgstucht betreft, hierin gelooven wij wel dat men te ver is gegaan.

Het doel om een goed onder-officier niet blóot te stellen van gedegradeerd te worden door een' kwade luim of grilligheid van den chef, is zeer prijzenswaardig, maar dit zoude men ook hebben bereikt door geene korporaals of onder-officieren tot leden te benoemen.

Zou het niet doelmatig kunnen zijn, van de gevallen te bepalen waarin een onder-officier moet gedegradeerd worden, en dan door een raad te doen onderzoeken of het feit dat hem ten laste wordt gelegd, werkelijk gebeurd is?

Zamenstelling.

Zowel de oude als de nieuwe zamenstelling, komen ons ondoelmatig voor; ook kunnen wij niet met die van den schrijver instemmen, vooral wat de lansen betreft, waarbij wij 17 jaren gediend hebben, en ze steeds als voor ons ongeschikt hebben leeren kennen, terwijl wij vele andere officieren hetzelfde hebben hooren beweren. Wij zijn hierin nog meer bevestigd geworden, toen wij over dit wapen gelezen hebben, wat NAPOLEON, MARMONT, LA ROCHE-AYMON er over gezegd hebben. De lansen in massa zijn een geducht wapen, maar wat helpt een regiment? die massa is te klein. Wij achten het ondoelmatig, voor een klein land, om, even als groote mogendheden, alle soorten van kavallerie te hebben.

Zowel om het soort van menschen, als om de paarden, moet men in een groot rijk drie soorten hebben.

1. Zware kavallerie: kurassiers of karabiniers.
2. Linie-kavallerie: lansen of zware dragonders (*chevaux-legers*).
3. Ligte kavallerie: huzaren, jagers te paard en ligte dragonders en lansen voor de Polen en Russen.

In een klein land daarentegen, moet men zich vergenoegen met twee soorten, zware en ligte.

Wilde men slechts ééne soort hebben, dan zoude men, indien wij ons niet vergissen, in eene grove dwaling vervallen.

Men zou dan kleine en zeer groote ruiters bij hetzelfde regiment zien; groote manschappen op kleine paarden, bederven de paarden; kleine manschappen op groote paarden, maakt het opzadelen en opstijgen zoo niet onmogelijk, dan toch zeer moeilijk.

Wij zouden dan voorstellen:

1 Regiment kurassiers.

4 Regimenten dragonders.

Bij het eerste regiment dragonders zouden wij de manschappen en paarden plaatsen die te klein voor kurassiers en te groot voor ligte kavallerie waren.

§ 14. Met deze § stemmen wij, en wij gelooven alle officieren van de dragonders, volkomen in.

Kavallerie af te doen zitten en een defilé aan te vallen en te verdedigen, kan vooral in ons land van nut zijn; maar kavallerie tweegelederen- en eskadrons-vuur te laten uitvoeren, strijdt geheel met het eigenaardige van het wapen. Men leere hun dus eenvoudig vlug op- en afstijgen, zich en tirailleurs te verspreiden en te verzamelen, zooals te paard voorgeschreven is, doch hierbij moet zich het gevecht te voet bepalen. Wij hebben reeds zooveel moeite om goede kavalleristen te vormen, wilde men er ook nog infanterie van maken, dan vreezen wij niets goeds te verkrijgen; immers FREDERIK de groote heeft gezegd (en dat was een man die er kennis van had) *qui trop embrasse mal étreint*.

Wij zouden, indien de omstandigheden verbeteren, noodzakelijk houden dat alle regimenten op 5 eskadrons wierden gebracht; men behoeft nu slechts een eskadron meer te organiseren, en het Limburgsche, weder als voor deze, bij een regiment in te lijven.

Organisatie.

§ 17. In deze § wordt gezegd dat de organisatie op voet van oorlog nog ontbreekt; wij betreuren dit met den schrijver; zij komt ons des te noodzakelijker voor, uithoofde onze tegenwoordige sterkte, vooral aan paarden, te veel met eene oorlogs-formatie zal verschillen. Allernoodzakelijkst schijnt het ons dus toe te bepalen, hoe deze organisatie zal zijn, en met welke kavallerie onze vestingen moeten bezet worden, want daartoe heeft men thans geen enkel paard over.

Met de eskadrons-organisatie stemmen wij volgaarne in, en een depôt-eskadron komt ons ook allernoodzakelijkst voor.

Toen wij het werk van den generaal LA ROCHE-AYMON gelezen hadden, waren wij tegen een depôt ingenomen, maar wij hadden daarbij niet in acht genomen, dat de generaal steeds de Pruisische organisatie op het oog had, waar alle rekruten en remonte-paarden in de maand October opkomen, maar bij ons is het een *perpetuum mobile*; alle dagen komen er rekruten, miliciens en remonte-paarden; nimmer heeft men dus gedaan. Sedert wij twee eskadrons onze bevelen hebben gehad, zijn wij meer en meer overtuigd van de noodzakelijkheid van een depôt-eskadron, en het grootste getal officieren stemt met ons in.

Men moet zich evenwel wachten van misbruik van een depôt te maken.

De rekruten moeten daar tot geen volmaakte ruiters gevormd, maar alleen bruikbaar in de gelederen gemaakt worden. Bij de eskadrons moet de fijne schaaf er over gaan, anders verveelt men de rekruten, waardoor tegenzin in de dienst kan ontstaan, de officieren bij de eskadrons zouden inslapen en de instructie geheel vergeten.

De remonte-paarden moeten niet verder afgerigt worden, dan dat zij regts en links in den galop kunnen aanspringen en aan het wapengedruisch gewoon zijn.

De volten in galop en het veranderen van galop, moeten het tweede jaar bij de eskadrons geleerd worden.

Paarden en manschappen moeten alzoo binnen de 6 maanden in het eskadron zijn. Op 1 April en 1 October zoude men de paspoorten dienen uit te deelen, paarden verkopen en de eskadrons weder aanvullen, waardoor ook tevens de administratie bij de eskadrons vereenvoudigd zou worden.

De geëerde schrijver zegt geene miliciens in tijd van vrede te willen; toegestemd, namelijk met de tegenwoordige inrigting en indien men vrijwilligers genoeg kan krijgen.

Wij zouden integendeel minder vrijwilligers en meer miliciens willen hebben, mits men de miliciens drie jaren onder de wapens hield; de miliciens zouden onze beste ruiters worden, indien men ze goed konde afrigten; men kon dan keuriger op vrijwilligers zijn en behoefde niet allerhande tuig aan te nemen.

In tijd van oorlog zou het ons dan niet aan zeer goede ruiters ontbreken.

Het is voorzeker een wonderlijk verschijnsel, dat er om een kavallerist te vormen, evenveel tijd gelaten wordt als voor een infanterist.

Een ritmeester-adjutant achten wij geheel onnoodig; de heeren luit.-adjutanten zijn voldoende; zij hebben reeds nu wel eens een groote kommando-zucht, die men altijd moet beteugelen; wat zoude het zijn, indien zij ritmeestersrang hadden. Deze kommando-zucht nu ligt niet meer in het karakter van een adjutant dan in dat van ieder ander officier, maar in den aard van de betrekking. Niemand wordt gaarne gekommandeerd, maar ieder kommandeert gaarne, en de gelegenheid biedt zich voor hen dikwijls aan.

De officieren der eskadrons zijn voldoende om de inwendige en dagelijksche dienst benevens de instructie op eenen behoorlijken voet te houden, vooral als men een depôt heeft.

De adjutanten moeten alleen dienen voor het bureau en de uitwendige dienst, om te zorgen dat de orders uitgegeven en

nagekomen worden, en helpen de chefs aan vele zaken herinneren, enz.

Eenige half-invalide onderofficieren en manschappen bij een regiment zouden, gelooven wij, zeer doelmatig zijn; deze inrigting zou tevens eene goede retraite voor de militairen zijn die nog diensten kunnen bewijzen, zonder voor de active dienst meer geschikt te zijn.

De verdeeling in rangen zoude, gelooven wij, eenen voordeeligen invloed op het reëngageren uitoefenen. Een ruiter die eenige jaren gediend heeft, wordt gaarne van de rekruten onderscheiden; men zou dit door een chevron kunnen doen, mits de man van een zeer goed gedrag was.

§ 21. De gelijkvormigheid van het onderwijs heeft thans even goed plaats als door een ritmeester-adjutant.

§ 22. De tegenstanders van depôt-eskadrons beweren dat alsdan de ritmeester het toezigt over hunne rekruten en remonte-paarden missen.

Dit is immers nu ook het geval. Een officier-instructeur wordt benoemd, en staat onmiddellijk onder de orders van den kolonel of majoor, en de ritmeesters hebben niets over de instructie van rekruten en remonte-paarden te zeggen.

§ 24. Dat de graden noodzakelijk zijn, zal niemand tegenspreken, waarom dus niet per regiment 1 kolonel, 1 luitenant-kolonel en 1 majoor?

§ 26. Voorwaar het afschaffen van de muziek der kavalierie zou eene weldaad zijn; zij behoeft ze niet. Het is voor de officieren kostbaar en bij de gedetacheerde eskadrons is het erbarmelijk, dat getoet en geblaas van eenige slechte trompetten te hooren.

Formatie.

Het groot gebrek van de officieren vóór het front, hebben wij nog niet kunnen opmerken; in tijd van oorlog zijn officieren in het opsluitend gelid noodzakelijk, de organisatie moet daarin voorzien. In tijd van vrede zijn onder-officieren in het opsluitend gelid voldoende. Wij zouden sterk tegen deze Engelsche formatie zijn, zoolang wij geen gebreken in de onze ontdekken.

§ 30 en 31. Wij hebben 17 jaren bij de lansiers gestaan en ons er steeds goed bij bevonden met de beste ruiters en paarden tot tirailleurdienst te gebruiken en op de vleugels te plaatsen.

De tirailleurdienst is van zóóveel belang en zoo moeilijkelijk, dat het onmogelijk is alle manschappen en paarden daartoe te gebruiken. Om zich hiervan te overtuigen, leze men wat de generaals BISMARCK en LA ROCHE-AYMON er over geschreven hebben.

De andere manschappen moeten ook in het tiraileren geëfend worden, om er des noods gebruik van te kunnen maken.

Het gewennen aan het vuur is daarbij een hoofdvereischte, en hierin is men thans zeer goed geslaagd; doch bij het vuren met de karabijn moet de teugel geheel losgelaten worden, als ook bij het laden stilstaande; de paarden worden dan niet in den mond gerukt, en men kan de tromp van de karabijn ver van de ooren van het paard afhouden.

Zoolang men de teugels volgens het reglement houdt, zal men nimmer er in slagen, de paarden stil te doen staan; het paard wordt in den mond gerukt en het schot gaat te digt bij de ooren af.

Rekrutering.

De schrijver heeft volkomen gelijk met opzigt tot zijne wijze van rekruteren; echter twijfelen wij aan de mogelijkheid.

De schrijver schijnt aan de reglementen den tegenzin in de dienst toe te schrijven.

Wij vragen echter, wat weet de man van een provisioneel of nieuw reglement? hierin is niets gelegen dat hem tot de dienst aanspoort of tegenhoudt.

Een goed vooruitzigt voor gediend hebbende manschappen, is een uitmuntende prikkel om dienst te nemen; en eene betere huisvesting, verlichting en verwarming zou voorzeker bij den ruiter veel bijdragen om zich op nieuw te verbinden.

In ons geheele land is geen enkele goede kavallerie-kazerne.

Indien het gouvernement het remplacieren, dat, zooals het thans bestaat, teregt door den graaf D'ALLONVILLE (*Mémoires secrets* T. V. p. 356), *un commerce de chair humaine, avilissante pour notre espèce*, genoemd wordt, zich aantrok, en ieder die remplaceerde een bepaalde som liet storten, dan zou men veel goede gedienden kunnen behouden.

Remonte.

§ 36. De geëerde schrijver geloof, dat men te haastig in zijne beoordeeling omtrent de stoeterijen is geweest. De stoeterijen hebben toch 20 jaren bestaan en weinig opgeleverd, hetgeen, naar wij gelooven, aan de slechte keuze der hengsten gelegen heeft; daarenboven was men te toegeeflijk opzigtelijk de merriën die aangeboden werden om te dekken.

§ 39. Het remonteren der officieren is voorzeker almede van het grootste belang; wat helpt het den Staat indien hare kavallerie al goed, maar de aanvoerders slecht bereden zijn?

Hoe remonteert zich de officier in het veld? Zoo als hij kan. In Pruisen kan hij een paard uit de eskadrons uitkiezen; dat is wel hard voor den ruiter, maar 't is van belang voor den Staat, dat een officier terstond weder ge-

reed is om zijne ruiters aan te voeren. Zoude dus eene bepaling hieromtrent niet doelmatig zijn? (1).

§ 41. Indien jaarlijks het noodige getal remonte-paarden niet ontvangen wordt, ligt de schuld daarvan ook dikwijls aan de chefs, die uit een verkeerd begrip van economie, weinig of geene paarden voordragen en de oude paarden maar houden, zoodat men eindelijk genoodzaakt zoude zijn, het geheele regiment op nieuw te remonteren, of met oude paarden in het veld te treden. Men heeft wel oude paarden die nog goed zijn voor de dagelijksche dienst, doch geheel ongeschikt voor de velddienst.

Zulke paarden zouden voor een depôt-eskadron zeer goed zijn om de rekruten op te leeren rijden, maar thans, daar men slechts 105 paarden heeft, moeten zij van zessen klaar zijn.

Wanneer ik spreek van oude paarden voor de rekruten, dan bedoel ik hier niet mede versletene, gevoellooze paarden, want het zoude zeer nadeelige gevolgen hebben om de rijkunst op zulke paarden te laten leeren. In Pruisen heeft men om die kwalijk geplaatste zuinigheid van de chefs voor te komen, bepaald dat jaarlijks 60 paarden per regiment *moesten* aangekocht worden. Na aftrek van de dooden, worden de slechtste verkocht, al zijn ze ook nog bruikbaar, waaronder men dan ook nog wel goede veulen-merriën aantreft.

Indien men bij ons alle paarden verkocht, die niet voor de velddienst geschikt zijn, het aantal zoude zeer groot zijn.

Onze kavallerie geheel uit inlandsche paarden te remonteren, zoude misschien moeilijk, maar wellicht niet onmogelijk zijn.

Om dit te doen moest men beginnen met de leveranciers eene goede reis te wenschen, en eene kleine, maar reine commissie benoemen. Het is eene stellige waarheid, dat men bij leveranciers nimmer een paard voor de waarde krijgt; betaalt men den leverancier 270 gulden, dan heeft deze wellicht 190 à 220, zelden meer, maar wel veel minder betaald.

Koopt de Commissie het bij den boer op stal, dan heeft men een paard naar de waarde van het geld.

Men heeft in der tijd commissiën gehad, maar die waren te groot in getal, en hielden op bepaalde tijden en plaatsen ziddagen; dan moest de boer, behalve het heen en weder trekken, nog eenigen tijd voor zijn paard instaan, terwijl de Fransche koopman bij hem in den stal komt, zijn paard goed betaalt en het medeneemt.

De garde municipale te Parijs, is voorzeker het beste gemonteerd van alle Fransche regimenten, en hare paarden zijn grootendeels Hollandsche paarden; ik meen door de heeren

(1) Vid. het door Z. Exc. den Minister gedaan voorstel.

PERROT opgekocht, en waarvoor door deze hier gemiddeld 230 gulden betaald worden.

Later heeft men bepaald dat de boeren hunne paarden bij de regimenten zouden kunnen afleveren en dan 8 dagen er voor instaan.

Het natuurlijk gevolg hiervan was, dat er niets dan slechte paarden aangeboden werden.

Zouden de boeren uit Groningen, Vriesland en Drenthe, naar Deventer, het naastbij gelegen garnizoen reizen, terwijl nog geen boer uit de Langstraat naar 's Bosch zoude gaan, om een *goed* paard aan te bieden, en daar acht dagen op risico te laten staan, vermits hij het aan ieder koopman en op iedere markt kan verkoopen, zonder er voor in te staan?

Het is uitgemaakt zeker, dat onze Minister onze paardenfokkerij wil begunstigen, maar zoolang er leveranciers in het spel komen, vreezen wij dat men nimmer het doel zal bereiken; deze toch houden alleen hun eigenbelang in het oog.

Hoe groot het aantal geschikte kavallerie-paarden in ons land is, is onbekend; men zou dat vooreerst moeten onderzoeken.

Het aantal zal vermeerderen en voldoende zijn, zoodra de paardenfokkers weten, dat zij hunne paarden goed kunnen verkoopen en met het fokken van rijpaarden veel geld kunnen verdienen. Onderscheidene middelen worden er dus vereischt om de paardenfokkers aan te moedigen.

1. De hoofdzaak is: alleen inlandsche paarden voor de rijtuigen te spannen.
2. Alleen inlandsche paarden te rijden, en onze kavallerie uitsluitend hieruit te remonteren; hiermede moest men van den hoogsten trap in den staat beginnen.

Ten einde voorts iedereen aan te moedigen om uitsluitend inlandsche paarden te gebruiken, zou men de belasting op buitenlandsche paarden hooger dan die op de inlandsche moeten stellen.

Om de rassen te verbeteren, moet men goede hengsten en merriën hebben.

Velen willen thans uitsluitend Engelsche volbloed-hengsten; wij zouden echter aanraden om zoodanige te koopen die zeer sterk gebouwd en van zessen klaar zijn; want hierop is de landman gesteld en niet op stamregisters.

Uitrusting.

§ 47. Voor de zware en lichte kavallerie zouden wij de rechte sabel, echter niet zwaarder dan het officiers-model doelmatig vinden; het eerste gelid der kurassiers met lansen te wapenen, wordt ook door zeer kundige generaals aangeraden. Tot vuurwapen een klein pistool en eenige goede karabijns

per eskadron, om het schieten naar de schijf te oefenen, ten einde men, indien het ongeluk eens wilde, dat men achter onze laatste verdedigings-liniën teruggetrokken was, de kuras door de karabijn zoude kunnen doen vervangen.

§ 48. Behalve voor de kurassiers, zouden wij voor ons land de lans afkeuren, om reeds aangehaalde redenen.

De kavallerie een en dezelfde montering te geven, komt ons ook allerdoelmatigst voor, zelfs geen verschil van uitmontering; het nummer is voldoende om de regimenten te onderscheiden.

Wat de huzaren-uniform aanbelangt, zij komt ons, hoe fraai ook, van wege al die tressen, niet doelmatig voor, ook omdat men er hoegenaamd geen berging in heeft.

Een kort jasje, met een of twee rijen knopen, zeer nabij elkander geplaatst, met een vangsnouer, komt ons geschikter voor; het kleedt zeer goed, is zeer eenvoudig, men heeft er berging in en het bedekt gedeeltelijk de broek, die thans bij de kavallerie van voren open zijnde, wel eens eene gaping laat zien.

In dit jasje moesten zakken op zijde aangebragt worden, dat zeer gemakkelijk is, en waarin de man *en tirailleur* gaande, des noods eenige patronen kon bergen.

§ 48. Een jasje met een vangsnouer is even gemakkelijk als een dolman, zoowel om te gaan liggen, als bij het vuren met de karabijn.

In het rijden is het toch ook zoo hinderlijk niet, mits men maar niets in de achterzakken heeft. Op dit punt spreken wij bij ondervinding, want wij rijden er altijd mede.

Een lichte chakot is voorzeker het gemakkelijkste hoofdtooisel, maar is het wel het doelmatigste? een militair hoofdtooisel toch moet gemakkelijk, vast op het hoofd zitten en tegen een sabelhouw bestand zijn.

Een goede kaske komt ons het beste voor. De regt aangezette klep aan de chakots schijnt ons zeer ondoelmatig toe, omdat hij het gezicht noch tegen de zon, noch tegen hagel en regen beveiligt, de man daarom bij de exercitiën voorover zit, en de zon hem bij het vuren hindert. Heeft men ooit een jager (liefhebber der jagt) met zulk een klep aan zijne muts gezien?

De opslagen en versierselen moeten van ééne kleur zijn, die niet ligt verschiet en waartoe men niet, zooals thans met het geel, potjes, pannetjes, borsteltjes noodig heeft, om schoon te houden.

Het geel vereischt zeer veel zorg, geeft den man veel onnut werk en bederft het laken.

Wij gelooven dat de beste kleur zoude zijn licht blaauw, met een rood biesje.

De man moet zijne kleedingstukken met een borstel kunnen schoonhouden, zonder toevlugt te behoeven te nemen tot een aantal zaken, die dikwijls niet te krijgen zijn.

De sabelkoppel der dragonders is goed; een dergelijke koppel doet het figuur goed uitkomen en steunt de lenden.

Indien men het ledergoed van zwart leder nam, dan had men zeer weinig onderhoud.

Wij gelooven dat het zeer doelmatig zou zijn, den ruiter bij zijne aankomst een broek zonder leder te geven; begint hij te verslijten, dan bezette men hem met leder, en geve dan den man een tweede, zonder leder, voor alle diensten te voet. De rekrut rijdt zich dan minder door, en de man behoeft niet altijd met een broek met leder te loopen, dat vooral in den zomer zeer lastig en niet zeer zindelijk is.

De witte broeken zouden wij afschaffen en in plaats van die, twee broeken van blaauw geruit dril nemen voor stalbroeken, waarvan er een in het veld werd medegenomen; de tweede en de slechtste rijbroek moesten dan ingeleverd worden.

Een groot gebrek van de tegenwoordige rijbroeken is, dat zij van onderen aan de buitenzijde met geen hand breed leder bezet zijn, waardoor het laken bij veel nat weder verrot. Hetgeen wij nu reeds gezien hebben bij de rekruten met de nieuwe rijbroek (en dit was hun eenigste), door het dagelijks exerceren en nat weder, zoodat de broek niet droogen kon, zal in het veld nog eerder plaats hebben.

Ten tweede moesten de stroppen niet vastgenaaid zijn. Indien op marsch een der souspieds breekt of losgaat, hoe zal de man er zijne reserve-stroppen aan krijgen? Er aan naaijen; doch daartoe is geen tijd op marsch; dat kan hij niet doen dan voor en aler hij op het bivouac of in het kantonnement aankomt. Is het op het bivouac koud en donker, dan kan het ook daár niet geschieden. In beide gevallen zit de man dus zonder stroppen te paard, zal zich spoedig doorrijden en niet in de gelederen kunnen blijven. Van het grootste belang is het dus hierin te voorzien.

Na een zeer groot aantal proeven, is ons het doelmatigste voorgekomen een rijbroek als de tegenwoordige, doch van onderen niet open (mits de man halve laarzen heeft), met een handbreed leder van onderen, rondom bezet en gesneden als nu de mode is, om de broeken goed op den voet te doen vallen.

De broek *à la Lasalle*, is, gelooven wij, ook zeer doelmatig; het 3de regiment huzaren in Spanje, had toen het terugkwam zulke rijbroeken.

Aan de binnenzijde bevestigt men twee ijzeren knoopen met pikdraad, om den strop aan te bevestigen. Aan de bui-

tenzijde een knoopsgat om een ijzeren dubbelen knoop rond van boven (*bouton d'assemblage*) onafhankelijk van de broek en strop, door te laten.

Dat deze wijze van den strop te bevestigen, even lang duurt als de broek zelve, is ons bij ondervinding bij het vele rijden gebleken.

Een paar reserve-stroppen met twee dubbele knoopen, is voor meer dan een jaar voldoende.

Breekt de strop, dan kan de man in ééne minuut zijne reserve-stroppen bevestigen.

§ 55. Met het voorgestelde model van mantelzak, kunnen wij ons niet vereenigen, omdat hij dan veel te kort zoude zijn, daar het thans bestaande model reeds ruim kort is. Het onlangs voorgestelde model was iets langer en de bepakking oneindig beter; de mantelzak kon dunner gepakt en in het midden beter doorgebogen worden, terwijl de schoenen in het geheel niet zichtbaar waren.

De patronen in den mantelzak, in plaats van in den gibern te bergen, komt ons ook niet gelukkig gekozen voor; het laden zal moeilijker worden, en moet men afzitten om te voet te vuren (dat wel niet dagelijks voorvalt, maar toch tot het rijk der mogelijkheden behoort) dan heeft men geene patronen. En waar zal men ze bergen als men te voet gaat schijfschieten?

§ 56. Wat de laarzen en sporen aanbetreft, hiermede zullen wel de meeste kavallerie-officieren instemmen.

Hoe zal kavallerie met vermoeide paarden den vijand verfolgen zonder scherpe raadjes?

§ 57. Daar wij een leger hebben, dat uit vrijwillige werwing voltallig moet gehouden worden, zouden wij voor groote tenue de witte epauletten behouden, en bij de exercitiën in tijd van oorlog te huis laten. Het medevoeren op marsch is zeer gemakkelijk; men bringe een passant en oog op den jas aan, dan worden de epauletten alleen door den mantel bedekt; dit is ons op marsch steeds goed bevallen.

De epauletten lijden minder en drukken niet op den schouder, vooral als de manteljas nat wordt.

De gala-tenue der officieren zoude, volgens ons, dienen te bestaan in een frak met epauletten (deze zouden uitsluitend voor groote tenue en gala dienen) en zilveren lissen aan den kraag, zooals de jager-officieren, snit en model der infanterie-officieren, een broek met zilver, hoed met nederhangenden pluim en degen.

Wapening.

De wapening der dragonders is door alle kavallerie-officie-

ren met eenparige stemmen veroordeeld; de keuze is, het doet ons leed het te moeten zeggen, niet gelukkig geweest. Het ergste is dat de sabel niet deugt; zij is te onhandzaam, zeer ongemakkelijk in den hand en thans ook te lang; wij hebben manschappen, waarbij de sabel in den haak hangende, nog den grond raakt. Ook zijn vele klingen te veel gehard; bij het houwen naar de koppen (carroussel rijden) hebben wij er verscheidene zien in stukken springen, als de man de palen in plaats van het hoofd raakte.

Het opzetten van de sabel op de karabijnen, is ook gevaarlijk; werkt men met deze sabelbajonet, dan wordt de loop verbogen en zal dan bij het vuren springen.

Wat het afschaffen der patroontassen betreft, hiermede kunnen wij niet instemmen; omdat een voorwerp niet goed is, moet men het niet afschaffen, maar verbeteren.

Het slaan van de patroontasch is zeer gemakkelijk voor te komen; men verlange slechts het sluitriempje om het met een knoopsgat aan een knoop van den rok, de stalbuis of sabelkoppel te bevestigen.

Het openen der patroontasch moet gemakkelijker gemaakt en de vormen waar de patronen in zitten ruimer, b. v. de tasch in 4 of 5 vakken verdeeld en met schapenwol gevoerd worden.

Het blad der patroontasch moet zonder nommer zijn en met slappe was gepoetst worden, dan zijn alle nadeelen verholpen.

De patroontasch moet ook geen geheel met den karabijnriem uitmaken; deze vereenvoudiging is ons nadeelig voorgekomen.

§ 61. Een sabelkoppel en een sjerp zijn twee zaken; wij vermeenen, om de eenvoudigheid, dat de dragonderkoppel te verkiezen zoude zijn.

Bij den rok, zooals thans de dragonders hebben, kleedt een smalle koppel al zeer slecht.

§ 63. Daar eene goede sabel voor de kavallerie van zulk een groot belang is, zouden wij toch in overweging geven, een beteren aan te schaffen; de eer van het wapen hangt er van af!

Kavallerie met slechte sabels, staat gelijk met rijdende artillerie met slechte stukken,

§ 64. Met de karabijn van LE PAGE hebben wij proeven genomen; wij zouden het voor een geluk rekenen de kavallerie daarmede gewapend te zien; de kolf echter zouden we iets langer begeeren. Deze karabijn schiet zeer goed en hindert den man weinig, kan in ééne minuut schoon gemaakt worden, terwijl onze karabijnen zeer lastig voor den man zijn.

§ 66. Men zoude thans nu de percussie-slotten zijn ingevoerd, de pistolen kunnen missen.

Het plaatsen van de pistool in de sjerp zou, gelooven wij, niet voldoen; voor een oogenblik hindert het den man niet, maar op den langen duur wordt het zeer lastig, vooral onder den teugelarm.

Kozakken en dergelijke volkeren steken de pistool nu hier dan daar, als ze hen hinderen.

§ 67. Het galvaniseren zou welligt zeer doelmatig zijn.

§ 70. De groote behoefte van een keurkorps, zien wij voor de kavallerie niet in.

Wilde men daarvoor de kavallerie bestemmen, dan zouden kleine menschen daarvan uitgesloten zijn, tenzij men, als voorheen, bij voorkeur de kleinste officieren bij dat wapen plaatste.

Wilde men een regiment ligte kavallerie daartoe bestemmen, dan zouden weder de kleinen dit voorrecht alleen genieten.

Twee regimenten keurtroepen zou te veel zijn, en een half regiment zware en een half regiment ligte kavallerie is niet aan te raden.

Harnachement.

§ 71. Snelheid is voorzeker de hoofdeigenschap der kavallerie; goede paarden, ligte uitrusting en wapening, worden daarvoor vereischt.

§ 73. De nieuwe stangen komen ons tot nog toe zeer goed voor; de dwaalbegrippen zijn, gelooven wij, met de oude nog niet verdwenen.

§ 77. Het nut der watertrensen is, dat men ze bij het buiten poetsen noodig heeft.

De stangteugelknoop zouden wij vast wenschen te hebben; zulks heeft vele voordeelen voor den *krijgsruiter*, te weten:

1. Bij het rijden zijn de teugels steeds op de maat.
2. De vuist behoeft nimmer zeer vast toegesloten te worden, waardoor het rijkunstig gevoel minder verloren gaat.
3. Bij het uitvoeren van kleine volten in den galop, kan men meer bepaald met den binnenteugel werken.
4. Bij het vuren kan men de teugels op den hals van het paard leggen; men grijpt den teugel terstond weder op de maat aan; hetzelfde voordeel heeft men ook bij het afrigten, als men de trens alleen wil gebruiken.
5. Is men aan de linker hand gewond, dan kan men met den voorarm tusschen de teugels, het paard houden.
6. Bij het laden kan men de teugels alleen met de kleine vingers vast houden, zoodat de geheele hand vrij is.

§ 78. De longe van den veldhalster zouden wij op de plaats laten, om het af- en aandoen voor te komen.

De veldhalster en longe zouden wij alleen op marsch en nimmer bij het exerceren of paraderen aandoen, om steeds in het vet te worden gehouden. De veldhalster moet vooral goed sterk en van een goeden keelriem voorzien zijn, die met een lis aan het kopstuk bevestigd is en losgemaakt kan worden, zoodat zij, de halster in stukken getrokken zijnde, het paard nog houdt. Het losraken van paarden op het bivouac, kan zeer nadeelige gevolgen hebben.

§ 80. De borst- en de staatriem zijn van nut bij het op- en afklimmen van hoogten.

§ 81. Daar wij de pistool verwerpen, zou ook natuurlijk de pistool-holster vervallen.

Het patronen-magazijntje, dat men onder aan den pistool-holster had aangebragt, is zeer gevaarlijk. Welke ongelukken zal dat niet veroorzaken, als de pistool in den holster losgaat, hetgeen reeds 3 à 4 malen in den loop van dit jaar gebeurd is en waaraan de percussie-pistolen meer onderhevig zijn dan het oude model.

§ 82. Wij hebben verschillende soorten van zadels gehad. Eerst hadden wij bij de lansiers lepelzadels, die zeer goed zouden geweest zijn, indien ze niet te zwaar en lomp, maar goed gemaakt geweest waren. Een zware zadel kan wellicht sterker zijn en langer duren, maar indien men berekent hoeveel paarden er door gedrukt en buiten gevecht gesteld worden, dan is het voorwaar een zeer slechte economie.

Toen hebben wij vrij goede bokken gekregen.

Bij het opgeloste 4de regiment dragonders hadden wij ook goede zadelbokken.

Bij het 2de regiment dragonders hebben wij veranderde kurassiers-zadels, en deze hebben ons nog het beste voldaan, weshalve wij ons geheel voor deze verklaren. De man zit er veel gemakkelijker op, rijdt zich dus minder door, men behoudt alzoo meer ruiters in de gelederen, want hoe gemakkelijker de man zit en hoe minder hij zich doorrijdt, des te langer zal hij het te paard uithouden.

Ten tweede, indien men de deken verliest, kan men nog zonder drukken voortrijden.

Ten derde vergt het opzadelen minder zorg dan bij den zadelbok, hetgeen vooral bij jonge ruiters het geval is.

Van drukken hebben wij bij dit regiment nog niet gehoord.

§ 83. De schabrakken hebben thans veel te lange punten en zijn van voren een weinig te kort.

Door ze minder groot te maken, zou men laken sparen en het paard verligten.

De nieuwe model-stangen komen ons zeer goed voor, maar indien een paard de scharen aanvat, kan hem dit niet verhinderd worden.

Ieder die de rijkunst praktisch verstaat, weet hoe nadeelig en gevaarlijk deze slechte gewoonte is. Zij is nadeelig, omdat het paard er onophoudelijk naar grijpende, het hoofd steeds onrustig en scheef houdt; gevaarlijk, omdat, bijaldien zulk een paard vurig is, het met den ruiter doorgaat en aan vele ongelukken blootstelt.

Om zulks voor te komen, had men van te voren kromme scharen en voor de tuigpaarden ronde oogen om het gebit heen.

Toen de regte scharen in den smaak kwamen, vond men riempjes uit, en deze moesten nu ook bij de kavallerie gebruikt worden, *indien men er op gesteld is, dat ieder ruiter meester van zijn paard blijft.*

Wij hebben verscheidene paarden bij onze eskadrons, die, (wij zetten het den besten ruiter) niet anders kunnen gereden worden.

Wij zouden derhalve voorstellen, midden in de onderschaar een klein gaatje te boren, waardoor men het riempje, dat nu om de scharen moet komen, vastgenaaid kan worden, om het op- en nederschuiven te verhinderen.

De stang lijdt hier niets door; men kan dat kleine oogje ook niet zien, als men later een paard krijgt dat geen riempje noodig heeft; ook zoude men het weder toe kunnen slaan.

De oorzaken van het vatten der scharen zijn van verschillende aard, en wel:

1. Door de kinketen al te vast in te haken.
2. Speelzieke paarden.
3. Indien het gebit juist of te naauw past, dan komen de lippen aan of over de scharen.
4. Bij paarden die door uitbotting van tanden of andere oorzaken, zeer gevoelig op de lagen zijn.

De middelen om dit tegen te gaan, zijn:

1. Kromme scharen.
2. Regte scharen met riempjes.
3. Door den neusriem zoo vast aan te halen, dat de tanden op elkander vastzitten.
4. Door de kinketen zoo los in te haken, dat de stang geheel doorlaat en de werking der trens plaats heeft.

De beide eerste middelen worden aangewend door die ruiters welke de rijkunst in het opstangen verstaan, terwijl de twee laatsten door oningewijden worden gebezigd.

Men heeft aan de nieuwe stang 10 schakels als het minste getal aangenomen, die van 11 en 12 zijn veel te lang voor alle paarden; en nu mag er maar één schakel overblijven

als de kinketen ingehaakt is; daar alle paarden niet dezelfde groote kaken hebben, is het natuurlijk gevolg, dat er verscheidene stangen zijn die veel te veel doorslaan, en de kinketen zoo los is ingehaakt, dat men, in plaats van twee vingers, volgens art. 116 van de School des Ruiters, er de vuist kan tusschen steken. Waarom nu niet aan de regter zijde ook een schakel laten overschieten bij die stangen die te veel doorslaan? dan blijft de groote schakel in het midden en de stang is volgens § 116, School des Ruiters, ingehaakt.

Men is nu in eene zeer moeilijke positie gebragt; een paard is niet volgens § 116 opgestand, of er hangen te veel schakels over.

Bepakking.

Het dragen van den manteljas over den schouder, zou goed moeten beproefd worden, of het niet te lastig voor den man is.

§ 89. Dat de soldaat niet altijd zijne patronen uit de patroentasch haalt, ligt veelal daar aan, dat men op de exercitiën toelaat, dat hij de patronen voor in den rok op de borst steekt; iets dat gevaarlijk kan worden.

Indien men de patroentasch verbetert en den man noodzaakt bij alle exercitiën patronen daaruit te nemen, dan zal zulks ook in het veld geschieden; het dikwijls open en toedoen maakt het deksel lossen, het vatten der patronen gemakkelijker.

§ 90. De graaf LA ROCHE-AYMON wil de stalbuis in tijd van oorlog te huis laten; de rok en jas zijn toch ook voldoende. De stalbuis onder de zitting van den man is alternadeeligtst; is de buis niet goed gevouwen, dan rijdt de man er zich op door.

Bij den houw naar den grond, loopt hij gevaar met zadel en al er onder te rollen of den grond niet te raken.

Kazerne-leven.

§ 96. De geachte schrijver vermeent, dat men den man *degouteert* door hem te veel te laten werken, en te weinig of niets laat uitvoeren.

Dit toch hangt geheel van de chefs af; voor 20 jaren werd de man, ten minste bij ons, meer met nietige zaken bezig gehouden dan thans; wat andere chefs doen is ons onbekend.

Goed rijden, afrigten der paarden en het gebruik der wapens is bij ons de hoofdzaak; met nietigheden houden wij geene officieren en manschappen op. Des namiddags heeft de oude ruiter niets te doen, en hiermede gelooven wij in den geest van den Minister van Oorlog te handelen.

Tot de scholen wordt niemand gedwongen.

Al werd een volmaakt reglement daargesteld, het zou bij kleingeestige chefs en kazernehelden nog niet helpen.

§ 97. Er is welligt geen leger dat slechter gekazerneerd is dan het onze; voor gevangenen en misdadigers ziet men nieuwe en betere gebouwen daarstellen; maar om den soldaat bekommeren de stedelijke regeringen zich zeer weinig.

Een zeer groot gebrek bestaat in zeer groote kamers; dat streelt het oog, maar niemand woont gaarne met 100 man te zamen.

De hand op het geweten, wie van ons zoude gaarne met zulk een talrijk huisgezin wonen?

§ 100. De tableaux, zooals zij thans zijn ingerigt en ingevuld worden, komen velen niet doelmatig voor; hoe is het mogelijk zes maanden vooruit te bepalen, wat men dag voor dag doen moet; terwijl men in vele garnizoenen nog geen 24 uren te voren kan bepalen wat er moet plaats hebben?

Het Pruisische tableau, dat voor eens is vastgesteld, kwam ons geschikter voor; daarin wordt alleen bepaald wat in iedere 3 maanden moet uitgevoerd worden. De afzonderlijke oefening, de basis van ons wapen, heeft, uithoofde van weder en terrein, slechts eenige weinige malen kunnen plaats hebben; wij waren wel genoodzaakt over de bepalingen van het tableau heen te stappen.

Neemt men nu nog in aanmerking de manschappen die op die dagen absent waren, dan zal men ligt gevoelen, hoe veel dit belangrijk onderwijs geleden heeft, en hoe noodzakelijk het is dat de chefs meer vrijheid van handelen en eene goede manége ter beschikking hebben.

Jaarlijksche Inspectie.

§ 103. Wat de jaarlijksche inspectie betreft, hieromtrent zal wel het grootste aantal officieren het met den schrijver eens zijn.

Wij zouden wenschen dat zij in het voorjaar voor de afzonderlijke rijkunst, en in het najaar voor de evolutiën plaats hadden. De generaal moest beiden, of een van beiden, naar verkiezing, onverwacht komen zien.

Wij hebben in Pruisen eene wijze van inspecteren gezien, die ons veel doelmatiger voorkwam dan die welke bij ons plaats heeft.

De generaal liet man voor man in den stap, draf en galop voorbij hem heen rijden, eene volte in den galop en de beweging met de sabel of lans uitvoeren.

Zodoende kan men den graad van instructie juist beoordeelen.

Men ziet dan of de paarden gewillig het gelid verlaten, en of ieder man meester van zijn paard is.

Indien men de bewegingen gelijktijdig doet uitvoeren, dan hangt het veel van het toeval af, en de paarden zijn zoo-

danig aan die bewegingen en kommando's gewoon, dat zij ze als het ware van zelve zullen uitvoeren; terwijl wij zeer dikwijls gezien hebben dat diezelfde paarden weigerden in den galop eene volte te maken, zoodra zij dit alleen moesten uitvoeren op eenen kleinen afstand van het gelid.

Wij hadden daarom bepaald, dat, nadat de lessen uitgevoerd waren, de pelotons zich evenwijdig aan eene der korte zijden, op 10 ellen afstands zouden plaatsen. Ieder ruiter verliet nu afzonderlijk het gelid, volgde de lange zijde, aan de tegenovergestelde korte zijde maakt hij tweemaal eene volte, en rijdt dan weder langs de lange zijde achter het gelid heen naar zijne plaats terug; dit had eerst in draf en daarna in galop plaats.

Men beproeve dit eens, en zal verwonderd zijn hoeveel paarden, die anders goed gingen, zulks weigeren in den galop uit te voeren en naar het gelid heendringen.

§ 105. Dat de luitenants onder-officiërsdienst doen, kan alleen plaats hebben bij chefs die slaafs de inwendige dienst volgen, terwijl dit werk onbruikbaar geworden is met de nieuwe organisatie.

De beste wijze voor de dagelijksche regeling der dienst, zoude volgens onze wijze van zien, zijn: twee officieren de week, een die gedurende 24 uren in de kazerne alles regelde; daarenboven een ritmeester van politie, die voor alles verantwoordelijk was en niet gehouden bij alles tegenwoordig te zijn.

In Pruisen wordt de dienst slechts door de officieren gesurveilleerd, en men ziet hen daar niet peper, zout, enz. opkooopen, of zich met dergelijke den officiersrang vernederende zaken bemoeijen.

Het is geenszins de wil van Zijne Excellentie den Minister van Oorlog, dat de officieren korporaalsdienst doen; indien het gebeurt, het is de schuld van den chef.

Reglement van de inwendige dienst.

§ 106. Dit reglement is zoo versleten en strijdt zoo met de tegenwoordige wijze van zijn, dat eene geheele hernieuwing noodzakelijk is.

§ 110. Wat de straffen aangaat, het komt ons voor, dat die dikwijls te ligtvaardig opgelegd worden; weinig of nimmer wordt de man gehoord, en hoe menigmaal is niet, wanneer men tot de aanleidende oorzaak doordringt, de wachtmeester of korporaal die het rapport maakt, er de schuld van.

Door den man aan te hooren, is men immers nog niet verplicht hem te gelooven?

Ook zoude het ondoelmatig voorkomen, de straffen weer te bepalen zooals bij het burgerwetboek plaats heeft, ten

einde voor te komen dat de eene met 8 dagen policiezaal gestraft wordt, waarvoor een ander bij een ander eskadron 4 dagen kwartier-arrest bekomt.

§ 113. In het uitdeelen der haver zouden wij geene veranderingen wenschen; is het noodig, dan bekorte men het morgen-poetsen, de borstel is voldoende. Gedurende 6 jaren dat wij te Breda aan de rijsschool zijn geweest, is de roskam nimmer op het paard geweest, en menigeen heeft ons gezegd dat de paarden er zeer goed uitzagen.

De roskam moet alleen dienen om het vuil van de borstel af te nemen, en als de paarden uit de weide, of als remonte aankomen.

Op de huid zit eene vetachtige stof, die de natuur als noodzakelijk daar gebragt heeft, het overtollige wordt weggenomen; neemt men te veel weg, dan wordt het paard lelijk in het haar. Voor het overige komt ons de staldienst goed geregeld voor, en om 6 of 7 uren haver te geven, is, gelooven wij, goed verdeeld.

§ 118. Zeer doelmatig zoude het zijn, wij stemmen het gaarne met den schrijver in, als men de kavallerie geene garnizoensdienst liet doen. Daár waar infanterie ligt, is in Pruisen de kavallerie er vrij van.

De remonte-berijders moeten van de garnizoensdienst vrij zijn; door alle dagen een ander ruiter op een remonte-paard te plaatsen, zou men waarlijk schoone afgerigte paarden bekomen! Dit hangt toch van de chefs af; iederen remonte-ruiter worden steeds bij ons twee remonte-paarden ter afrigting gegeven, waardoor het aantal niet groot is.

Garnizoens-Reglement.

Het fraaiste, uitmuntendste en heilrijkste heeft men in het garnizoens-reglement veranderd, namelijk, dat een' officier gedurende eene maand met verlof kan gaan, met behoud van tractement.

De Goddelijke zegen storte zich over hem uit, die dit weder instelt.

Overige Reglementen.

§ 121. De reglementen worden door iedereen met verlangen te gemoet gezien, om een einde te maken aan de verwarring waarin men verkeert.

§ 124. De rijkunst, merkt de schrijver zeer juist aan, heeft vele vorderingen gemaakt, en zou er nog meer maken, indien de School des Ruiters eenvoudiger in de eerste les ware.

Het komt ons zeer doelmatig voor, den ruiter eerst eenigzins los in zijne gewrichten te maken, voor en aleeer men hem te paard plaatst.

§ 125. De oefening der sabel en lans komen ons geenszins omslagtig voor. Als men nu ziet dat de miliciens in twee maanden alle bewegingen zeer goed uitvoeren, dan kan men toch waarlijk niet zeggen dat het werk omslagtig is. Is men bekend met den aanval en de verdediging rechts en links voorwaarts, dan kent men ze allen; men behoeft slechts het bovenlijf te verplaatsen. Indien men takt van instructie heeft, dan kan men in 30 lessen den ruiters alles leeren. De behendigheid van het gebruik moet door het veel *doen* verkregen worden.

In het oude reglement van de lans, werd iedere beweging op een kommando uitgevoerd, terwijl in het nieuwe verscheidene achter elkander op één kommando uitgevoerd worden.

Indien men na iedere beweging een oogenblik wacht, kan men toch minder behendigheid bekomen, dan door vele bewegingen zonder tusschenpoozingen te doen. Wij gelooven dus dat de geëerde schrijver hierover niet genoeg nagedacht heeft.

§ 127. Het avancement staat stil, de omstandigheden maken dit moeilijk, wij en meer anderen zullen het met den schrijver daaromtrent eens zijn.

§ 130. Wat in deze § over het pensionneren gezegd wordt, hopen wij voor het leger, dat eens in overweging genomen mag worden; een onderling pensioenfonds zou vooral eene heilrijke instelling zijn en menigeen betere oude dagen verschaffen.

En hiermede nemen wij afscheid van de Beschouwingen, en wenschen haar veel debiet toe, terwijl wij den schrijver onzen dank betuigen voor de door hem genomen moeite, en het genoeg dat hij ons verschaft heeft met ons zijne gedachten mede te deelen, *car de la discussion rejaillit la vérité.*

VAN MERLEN.

Militärische Briefe

BIXES

VERSTORBENEN

AN

SEINE NOG LEBENDEN FREUNDE.

ACHT EN TWINTIGSTE BRIEF.

Olympus, den 18^{den} Mei 1840.

Zoologische ontdekkingen op eene jagtpartij. — Voorval bij den terugkeer. — Ontmoeting met ZIEHMEN en SEYDLITZ. — Fragment uit de levens- en lijdensgeschiedenis van eerstgenoemden. — Over het godrag van ondergeschikten bij onwaardige en onregtvaardige behandeling door hunne superieuren.

Voor eenige dagen kreeg ik een' onwederstaanbaren lust om in DIANA's nabij gelegen jagtdistrict mij met het edel jagtwerk te vermaken, een geval uiterst zeldzaam bij mij, vooral in mijne

tegenwoordige omstandigheden. In den beginne zwierf ik lang ginds en her te vergeefs, en wilde mij reeds onder eenen ouden eik neêrzetten en mijne gedachten den vrijen loop geven, toen ik een' ouden vos in 't oog kreeg, die behoedzaam over den weg heensloop en toen naar eene reeds wat vervallen grot snelde. Dat verschijnsel boeide zoo zeer mijne opmerkzaamheid, dat ik mijn jagtgeweer en het eigenlijk doel van mijn uitstap vergat. De grot was nabij genoeg om naauwkeurig te kunnen onderscheiden wat er van buiten voorviel; ik plaatste mij daarom achter mijnen eik en hield den vos met scherpe blikken in 't oog. — De deur der grot stond slechts aan, de vos opende haar zóó behendig, dat ik op het vermoeden kwam dat hij dat kunststukje reeds meermalen moest uitgevoerd hebben. Toen de vos binnen de grot gekropen was, sloot de deur zich van zelf; ik nam nu mijn geweer en ging zelf op de grot af. Vóór dat ik haar echter bereikt had, hoorde ik mij bij mijnen naam roepen. Verwonderd zag ik in 't rond; er was geen menschelijk wezen in den gauschen omtrek te zien; ik zet mijn' weg verder voort, wil de deur openen, en voel een' geduchten slag op mijnen schouder. De deur was gesloten.

Vrees is eene hier ongekeerde zwakte. Daarentegen wordt men door eene zonderlinge onhandigheid en hulpeloosheid bevangen, zoodra men in een toestand geraakt die onder andere omstandigheden ten minste een zekeren angst zouden hebben verwekt. Zoo ging het ook mij op het oogenblik toen ik den slag ontving; ik was geheel verbluft. « Dat is een spook, » zeide ik half fluid tot mij-zelfen, « maar ik moet toch achter de waarheid komen. » Zoo gezegd, zoo gedaan. Met een krachtigen schop trapte ik de broze deur open, doch had mij daarbij zoover voorover gebogen, dat ik letterlijk met de deur in huis viel en door den val geheel bewusteloos werd. Hoe lang ik hier gelegen heb kan ik niet juist zeggen, maar toen ik weder tot mij-zelfen kwam, stond MERCURIUS voor mij en sprak mij met de volgende woorden toe: « De godin DIANA ziet niet ongaarne, dat de gunstelingen harer bloedverwanten zich hier met jagen komen verlustigen; maar zij verlangt dat hare jagtwetten worden geëerbiedigd, en deze verbieden de grot te betreden, waarvan gij de deur met geweld opengestooten hebt. Ook staan de oude vossen, evenmin als de bokken van allerlei soort op de jagtlijst, en mogen niet vervolgd of geschoten worden. »

Ik was verrast en kon terstond geen woorden vinden om mijne verbazing lucht te geven, daar de jagt tot de mij verleende vrijheden behoort en ik niets wist van het bestaan der voormelde jagtwet. Half verdrietig en half nieuwsgierig, onderdrukte ik spoedig de eerste gewaarwording, en bestormde MERCURIUS met vragen over deze nieuwe zonderlingheid, maar hij was niet te bewegen tot eenige verklaring, en ik kon van hem slechts vernemen, dat de geprivilegeerde oude vos een berucht hoog personaadje uit den tijd van den spaanschen successie-oorlog was geweest, die hier den vossenpels aflegt en als een eerlijke kluizenaar de geschiedenis van zijne staatkundige loopbaan op het papier brengt. « Wellicht, » voegde MERCURIUS er bij, zult gij bij Prins EUGENIUS zeer spoedig met den achtenswaardigen heer kennis maken, daar gij reeds eene uitnodiging van den Prins te huis zult vinden. Keer dus spoedig terug, want met de jagt geeft het heden toch niets. »

De uitnodiging bij den Prins was mij zeer welkom, doch ik wilde met geen leege weitasch t'huis komen, en vroeg derhalve aan den godenbode wat voor wild in dit district het meest aangetroffen werd, en of men op alles mogt schieten. «Men heeft hier allerlei soort van wild,» antwoordde MERCURIUS, «ook mag men op alles schieten, alleen op de bokken en oude vossen niet, zooals ik u gezegd heb. Intusschen zult gij u moeten laten welgevallen dat gij menig vergeefs schot doet, namelijk, dat gij treft zonder te kwetsen of te dooden, want het grootste gedeelte van het hier voorkomend wild is niet van het gewoon soort; er komen veel metamorfosen onder voor, die allen kogelvrij zijn. Al de afgestorvenen die den toegang tot het hof nog niet kunnen hebben, dat is, zich nog in de periode van overgang bevinden en de bovenste zalen van Tenare bewonen, verschijnen hier soms als dieren, en hun wordt gewoonlijk eene met hun karakter strookende gedaante gegeven. Van de olympische jagers hebben zij weinig te vreezen, des te meer lijden zij van hunne lotgenooten. De ezels worden door de ossen in de ribben gestooten en krijgen van de paarden menigen hoefslag. De muizen worden door de katten, en deze weder door de honden gejaagd, die op hunne beurt weder hunne vijanden hebben, en zoo gaat het met het gansche dierengeslacht. Overal openbaren zich de anti-pathiën. Zie eens die wilde kat, daarboven op den appelboom, dat is de beruchte pater JOSEPH, die door RICHELIEU belast werd om het zaad van tweedragt in Duitschland uit te strooijen. Dat zaad heeft weelderig getierd, vooral in Zuid-Duitschland, welks vorsten nog lange daarna met Frankrijk gemeene zaak maakten, en eerst in den jongst verloopen tijd betere inzigten kregen. Zoo dra gij het derde tienjarig olympisch tijdvak achter den rug hebt, zal ik u eens een schouwspel toonen, dat u evenzeer verrassen als vermaken zal. Maar vooraf moet gij u in de vriendschap van NIMROD zien te dringen, want deze heeft hier de betrekking van opperjagermeester, en na de Goden, alleen regt om groote drijfjagten te bevelen, waarbij alle gemetamorphoseerde dieren zich moeten laten vinden. Gij zult daar zeer interessante kennissen maken. Maar ga nu spoedig naar den Prins.»

Het begon reeds te schemeren toen ik de grot verliet, waarvan het binnengedeelte mij verborgen gebleven was. Ik moest tot aan mijne woning ongeveer twee goede uren afleggen en verscheidene boschbeken overgaan, waarover langs den kortsten weg geen bruggen lagen. Mijne verbeeldingskracht was door de dier-metamorfosen eenigzins opgewonden. Daar ik de eigenschappen dier zonderlinge boschbewoners nog te weinig kende, vond ik er bezwaar in om den weg geheel alleen af te leggen, en verzoekt MERCURIUS om mij te begeleiden, of mij door zijne tooverkracht spoedig te verplaatsen. Mijn verzoek was echter te vergeefs; MERCURIUS, die buitendien heden een' toon jegens mij aangenomen had die mij eenigzins bevreemdde, gaf voor, dat hij dringende bezigheden had en verdween uit mijne oogen. Mij schoot dus niets over dan het geweer over den schouder te hangen en mij op weg te begeven.

Nauwelijks had ik eenige honderde voetstappen afgelegd, of een zwartharig ondiep, gelijkende op een beer, kwam op mij af. Ik week zijwaarts uit, greep mijn geweer en wilde hem een paar

kogels in den nek zenden, doch verschrikte niet weinig toen het dier eensklape stilstond, zich op de achterbeenen oprigtte, als een mensch naar mij toekwam, zijne voorbeenen op mijne schouders legde en met zware basstem tot mij zeide: «CLAUSEWITZ, gij kent mij zeker niet in dit incognito. Toen wij nog te zamen bij het —sche korps stonden, zag ik er zeker beter uit; maar ik heb den blaauwen rok met dezen zwarten jas moeten verwisselen.» — De stem kwam mij bekend voor, doch ik kon nauwelijks mijne oogen gelooven; ook mag ik u den naam van den ongelukkigen, wiens brutaliteit mij altijd sterk geërgerd heeft, niet verraden. Dubbel verrast, viel mij niets beter in, dan tot het diermensch te zeggen: «Ik hoop u spoedig in eene andere gedaante weder te zien;» waarop hij mij grijnzend verliet.

Verdiept in zeer ernstige overdenkingen, zette ik mijn' weg voort en vond, door een gelukkig toeval, spoedig twee mij zeer waarde geleiders. Nabij de eerste beek hoorde ik namelijk verscheidene menschenstemmen en den hoefslag van paarden. Ik verdubbelde mijne schreden, ontwaarde twee ruiters, waarvan de een zijn paard tot den sprong over de diep ingesnedene boschbeek aanzette, en den anderen zegevierend toeriep: «Hierheen, vader ZIETHEN, want hooger op vindt het paard geen afsprong.» De stem liet mij geen oogenblik in 't onzekere dat het SEYDLITZ was, en ik was zeer verheugd hem en mij weder in zoo goed gezelschap te zien (1).

Alle drie waren wij verwonderd dat wij elkaer zoo laat op den dag in deze eenzame boschstreek ontmoetden. «Het privilegie der bokken en oude vossen — zeide SEYDLITZ — is het werk van MINERVA en MARS, en heeft zijne goede redenen, maar het verwondert mij, CLAUSEWITZ, dat gij er niets van geweten hebt. Niemand ter wereld, ook de beste niet, kan van zich-zelfen met waarheid zeggen, dat hij in zijn leven, gelijk het spreekwoord zegt, nooit geen *bok* geschoten heeft; iets dergelijks mag echter hier niet meer voorkomen; anders wordt men voor een onbepaalden tijd afgewezen. MINERVA die deugd en wetenschap beloont en voorstaat, heeft daarom de bokken uit de jagtlijst geschrapt. Anders is het met de *vossen* gesteld, deze heeft MARS in zijne bescherming genomen, wel te verstaan, alleen de oude looze vossen, omdat list en geslepenheid tot de onontbeerlijke eigenschappen van den krijgsman behooren, voor zoo verre zij ter overwinning der tegenpartij worden aangewend. De gewone vossen, vooral de schoolvossen, heeft hij aan den algemeenen jagtlust prijs gegeven en hij scheidt er zelfs een bijzonder behagen in, de laatstgenoemden zijn praktisch overwigt te doen gevoelen. Voor dat ik mijne arkadische togten ondernam, viel mij dikwijls de eer te beurt dat MARS mij tot zulk eene vossenjagt uitnodigde, en gij kunt u nauwelijks voorstellen, hoe zeker de oude en jonge schoolvossen door hem getroffen werden. De geleerdheid is zeker eene schoone zaak, maar het moet geen opgeblazenheid worden. Al de pauwen die men in MINERVA's franschen tuin ziet, waar zij tusschen de hooge gladgesnoeide beukenlanen er zeer fraai uitzien, zijn meerendeels voormalige, op hunne kennis trotsche krijgs-

(1) Zie het begin van den tienden brief.

(Aanmerking van den Duitschen Uitlegger.)

geleerden, maar die hunne kennis geen pit en merg wisten te geven, en in het werkelijke leven toe te passen.»

Op mijne vraag of de zwarte beer ook den beiden ruiters in den weg geloopen en hun welligt bekend was, antwoordde SEYDLITZ: «Wij hebben hem maar in de verte gezien, waar hij zeer langzaam en zichtbaar treurend zijn' weg ging. De arme drommel is bitter teleurgesteld geworden. BLUCHER had hem beloofd zijne voorspraak bij MARS te zijn, maar de krijgsgod heeft hem ten antwoord gegeven, dat hij zeer gaarne goedaardige ruwheid verschoonde, als zij maar met praktische deugdelijkheid gepaard ging, maar dat hij zulk eene dierlijke gemeenheid onder zijne jongeren nimmer zou duldten. De officiersstand behoort nimmer te vergeten dat hij uit den ridderstand voortgekomen is, welks deugden hij moet navolgen, en welks ondeugden hij zorgvuldig vermijden moet.» — Ik ontwaarde dat SEYDLITZ bij deze woorden diep zuchtte, en het gesprek op een ander onderwerp zocht te brengen, doch ZIETHEN sprak nog lang over dit punt, en gaf zijn innig leedwezen te kennen dat SEYDLITZ eene zoo verkeerde opvoeding gehad had. Ik nam de vrijheid op te merken, dat onze vriend, in weerwil daarvan, buitengewoon veel had verrigt en in de geschiedrollen als het voorbeeld van een uitstekend ruiter-generaal stond aangeteekend. Maar ZIETHEN, die hier «de pruisische ridder zonder vrees en blaam» genoemd wordt, viel mij levendig in de rede en zeide: «Dat is haast zooveel te erger. Een hoofd-officier van zooveel talent en krijgsroem, strekt aan al de jongere officieren van zijn wapen ten voorbeeld. Onder honderden zijn er echter maar weinigen die hem in praktische deugdelijkheid zoeken te evenaren. Het meerendeel vergenoegt zich met zijne overige levenswijs en andere uitwendige eigenschappen na te apen; het speelt, drinkt en bemint als hij, *voilà tout*. Onze goede SEYDLITZ zou ook bij eene andere levenswijs nauwelijks schitterender daden hebben kunnen uitvoeren; maar de wonden welke VENUS en BACCHUS hem sloegen, hadden hem dan niet zoo dikwijls als nu van het krijgstooneel verwijderd, waar men ongaarne zijne afwezenheid zag; in het algemeen zou hij dan op de jongere officieren veel gunstiger gewerkt hebben; velen hunner heeft nu zijn verleidelijk voorbeeld slechts ten verdere gevoerd.»

SEYDLITZ zuchtte bij herhaling, doch zeide na eenige oogenblikken tot mij: «Zie, CLAUSEWITZ, dat is nu mijne straf. Mijn oude vaderlijke vriend ZIETHEN, zonder wiens nadrukkelijke aanbeveling ik niet zoo spoedig tot generaal zou bevorderd zijn, moet mij van tijd tot tijd mijn zonden-register voorhouden, en ik mag het voor eene groote gunst houden, dat het mij vergund is, onder bescherming van dien edelen man hier rond te wandelen. Menig ander die niet meer was dan een dolle ruiter en dapper strijder, maar voor 't overige zijn tijd in weelde en wellust doorbragt en zijn beetje verstand in den wijn verdrook, moet zich vergenoegen hier als jagtpaard te figureren, en de beide paarden die daar bescheiden achter ons heengaan, zijn juist zoodanige metamorphosen.»

Wij kwamen thans aan eene digtbegroeide plaats, waar de paarden ons niet meer volgen konden en ontslagen werden. Daarentegen vertoonde zich een groote poedelhond, die ons tot geleider scheen te dienen, doch zonderlinge gebaarden maakte en den ge-

neraal ZIETHEN dikwijls de hand lekte. Ik vermoedde terstond dat de hond eene metamorphose was, en vroeg SEYDLITZ er naar, die mij het volgende verhaal deed: «Ik weet niet of gij het lot van ZIETHEN in zijne jeugd naauwkeurig kent, maar moet U vooraf de opmerking maken, dat deze hond in naauwe betrekking er mede staat. Laten we dus onzen ouden huzaren-koning met zijn' poedel een eind vooruit laten gaan, opdat hij ons gesprek niet hoort en het afbreekt. — Dat ZIETHEN een beroemd generaal geworden is, heeft hij niet alleen te danken aan zijne omzigtigheid en kloekheid, maar ook aan zijn voortreffelijk karakter, 't welk een ware vuurproef doorstaan en daarin van al het onreine moest gezuiverd worden, zoodat de brave oude reeds als een volkomen bewoner van den Olympus op aarde wandelde en hier terstond toegang verkreeg. Maar zonderling is het intusschen, dat ZIETHEN aan den troep, welke zijne beroemdheid hoofdzakelijk aan hem te danken heeft, eigenlijk slechts door een reeks der noodlottigste gebeurtenissen die een mensch bejegenen kan, toegevoerd geworden is. In het algemeen had voor omtrent honderd jaren wel niemand gedacht, dat de kleine, onaanzienlijke, dikwijls bespottte, soms zelfs verachte ZIETHEN, eens de regter hand van onzen grooten FREDERIK zou worden.

«Als een arme landjonker trad ZIETHEN in zijn veertiende jaar (1713) bij het infanterie-regiment Schwendi in dienst, waar hij met moeite de betrekking van vaandrig kreeg en eerst zeven jaren later tot vaandrig bevorderd werd. Zijn bescheiden, stille aard, de dikwijls geuite afkeer van de rumoerige drinkgelagen zijner jongere kameraden, gepaard met een zwak lichaamsgestel, waren ten eenemale ongeschikt om hem veel vrienden te verschaffen; ook werden op zijne rekening zoo vele toen ter tijd aanstootelijke zonderlingheden gezet, dat de regiments-kommandant, de latere veldmaarschalk SCHWERIN, zwarigheid vond om hem tot verdere bevordering aan te bevelen. ZIETHEN verdroeg deze eerste, tweede en derde voorbijgang tot den rang van luitenant, met gelatene onderwerping, die bijna het militair begrip te boven gaat. Toen echter zijne kameraden hem steeds met toenemende minachting behandelden, ofschoon op de dienstkennis en ijver van SEYDLITZ geen enkele aanmerking viel te maken, ja hij zich daarin op het voordeeligt onderscheidde, nam hij eindelijk het besluit om eenen stand vaarwel te zeggen, waarvan de ruwheid hem onder zulke omstandigheden dubbel moest gaan drukken. Intusschen wilde hij vooraf nog eene poging doen, en verzocht, toen hij ten vierde male zoude voorbijgegaan worden, om naar een ander regiment te worden verplaatst. Natuurlijk moest de regiments-kommandant de redenen opgeven, waarom ZIETHEN zoo gedurig over het hoofd gesprongen werd, en die redenen luidden zoo ongunstig voor ZIETHEN's militaire bruikbaarheid, dat de koning bevel gaf hem zijn ontslag te geven (1724).

De volgende twee jaren besteedde ZIETHEN met de voortzetting van een nog onbeslist proces, 't welk zijne familie bijna tot den bedelstaf gebragt had. Zijn vader was reeds van verdriet gestorven, maar had zijn zoon de onbetwistbaarste bewijzen in handen gelaten, dat het regt volkomen aan de zijde zijner familie was. ZIETHEN kreeg door herziening der akten de overtuiging dat het proces niet alleen met weinig overleg, maar zelfs ter kwader

trouw was gevoerd worden; hij nam daarom eenen anderen advokaat en redde daardoor het kleine vaderlijke erfgoed. — Deze zaak schijnt ook ter ooren des konings gekomen te zijn, want toen ZIETHEN (in 1726) aanzoek deed om weder in dienst te komen, werd hij met behoud van zijne vroegere ancienniteit, en nog wel als eersten luitenant bij het dragonder-regiment Wuthenau geplaatst. Hier echter moest hij eerst regt de wispelturigheid van het lot ondervinden. Reeds op den weg naar het regiment trof hem een groot ongeluk. Hij kreeg namelijk bevel een transport remonte-paarden te begeleiden. De marsch leidde op zekeren dag over eene brug, wier slechte staat in de duisternis niemand bevroeden kon. Naauwelijks was een aantal paarden de brug over, of zij stortte in, verscheidene dragonders en paarden vielen in het water en verdronken, en weinig scheelde het of ook ZIETHEN had dit lot getroffen, want zijn paard betrad op datzelfde oogenblik de bezwijkende dekplanken, toen de brug instortte. Men leidde hem wegens dit, geheel buiten zijne schuld, overkomen ongeluk nalatigheid ten laste; doch door getuigenissen gestaafd, regtvaardigde hij zich. Hiermede was het echter nog niet gedaan. Zijn ritmeester ontving hem uiterst onheusch, en reeds in de eerste dagen bleek het dat beiden zoo weinig bij elkander voegden als de valk bij de duif. ZIETHEN schikte zich echter in 't geen onvermijdelijk was, en verdroeg de dagelijksche beleedigingen met zeldzaam geduld. Zulks kan bij de toenmalige strenge subordinatie niet bevreemden, want wie van zijne superieuren om zoo te spreken niet met voeten getrapt werd, zou het niet hebben durven wagen hem uit te dagen. De ritmeester, een boosaardig, zedeloos mensch, maar rijk en die veel invloed had, steunde bij iedere gelegenheid op de magt die de dienst hem gaf, zoodat het voor ZIETHEN schier onmogelijk was diens tergend gedrag als eene persoonlijke beleediging te doen gelden.

« Twee jaren lang moest ZIETHEN deze onwaardige beleediging verduren, voor dat het hem gelukte den boosaardigen ritmeester voorbedachtelijke krenking buiten alle dienstbetrekking te kunnen aanwijzen en voldoening van hem te vorderen. Doch dit hielp niets.

« De ritmeester was even laf als boosaardig, en wist het voorgevallene zoo te verdraaijen, dat de arme ZIETHEN een jaar vesting-arrest kreeg. Hiermede nog niet tevreden, begon de ritmeester zijne lage handelwijs van voren aan toen ZIETHEN zijne straf had doorgestaan, en daar de laatstgenoemde er natuurlijk tegen opzag om hem eene nieuwe uitdaging toe te zenden, werd hij nog schaamtelooser. Schoon de arme ZIETHEN onder de officieren van het regiment weinig vrienden had, daar zijn dienstijver en reine zeden de heeren in de oogen stak, had men toch medelijden met hem, en zocht men hem te overreden om zich langs andere wegen regt te verschaffen, als wanneer verscheidene officieren beloofden goed getuigenis van hem te geven. Maar ZIETHEN verdroeg en zweeg.

« Eindelijk brak de storm los. De ritmeester kwam op zekeren dag dronken van eene zwelgpartij terug en ontmoette ZIETHEN, die in dienstbetrekking bezig was. Reeds de eerste toespraak was beleedigend; spoedig ging de ritmeester van woorden tot daden over en nu moest ZIETHEN den degen trekken. Na eenige van weerszijden gepareerde houwen, sprong ZIETHEN's kling in stukken, zijne tegenpartij drong des te woedender op hem aan, en

zou hem zeker gedood hebben, ware niet een officier er op aangekomen, die aan den ongelijken en onridderlijken tweestrijd een einde maakte. Ofschoon ZIETHEN zijn degen uit noodzakelijkheid getrokken had, en het gebeurde bovendien op straat was voorgevallen, zond de ritmeester toch zulk een leugenachtig rapport op, dat de arme ZIETHEN gecasseerd werd.»

SEIDLITZ zweeg eenige oogenblikken; tranen bevochtigden zijn baard; hij knerste van woede op de tanden. Ik zelf had van die geschiedenis eens hooren spreken, maar ze niet geloofd en kon mijn ongeduld over zulk eene laagheid niet onderdrukken. «Deze laaghartige schurk, voer SEYDLITZ voort, kwam ditmaal ook niet vrij van straf en kreeg drie maanden vesting-arrest. In zijne afwezendheid lieten zijne officieren zich wat vrijer over hem uit, en toen hij weder in dienst kwam, kon hij spoedig ontwaren, dat hij zijne brutaliteit niet langer op dezelfde wijs kon botvieren. Uit ergernis daarover, gaf de woesteling zich aan allerlei ondeugden over, verkwistte het grootste deel van zijn vermogen en nam daarop vrijwillig zijn ontslag.» — En wat werd er van den armen ZIETHEN? — De generaal BUDDENBROCK werd van de ware toedragt der zaak onderrigt, maakte er rapport van aan den koning en bewoog hem om ZIETHEN weder in dienst te stellen. Thans trad deze (in het jaar 1730) als luitenant in hetzelfde huzaren-regiment, waarvan hij elf jaren later kommandant en chef werd. In den veldtogt van 1744 benoemde de koning hem tot generaal-majoor. — Na den tweeden Silezischen oorlog kreeg de generaal ZIETHEN op zekeren dag een geheel onverwacht bezoek. Dezelfde mensch die hem vroeger zoo mishandeld had, was sedert tot den bedelstaf geraakt, en verzocht hem thans — om een aalmoes.»

« En hoe heet die lage ziel? » vroeg ik vol verbazing. — « Vraagt het aan dien poedel daar, die kan het U zeggen? » — SEYDLITZ sprak deze woorden op zulk een nadrukkelijken toon, dat ZIETHEN plotseling staan bleef, maar de hond huilend wegliep. — « Wilt gij onzen edelen vriend geheel en al leeren kennen, voer SEYDLITZ zachtjes voort, verneem dan nog, dat hij door het vertrouwen van dien ellendeling op zijne natuurlijke goedhartigheid, sterk bewogen werd, en, in plaats van verwijtingen te doen, hem een aanzienlijk geldgeschenk gaf, 't welk hij zelfs eenige malen, maar door vreemde hand, heeft herhaald, tot de dood van den ellendeling hem van deze mildheid ontsloeg. Toen ZIETHEN op den Olympus kwam, moest de in een hond veranderde schurk hem het stof van de voeten lekken, en heeft hij zelfs van de andere honden zooveel te lijden, dat ZIETHEN reeds meermalen om verzachting zijner straf bij MINERVA verzocht heeft; ook thans zijn wij daarvoor naar haar toegereden; maar zij heeft weinig hoop gegeven.»

Wij waren intusschen bij ZIETHEN gekomen, die ons stil en in nadenken verzonken inwachtte. « SEYDLITZ, » sprak hij met bewogen stem, « gij hebt mijn poedel verschrikt, wilt ge hem dan nooit vergeven? Het verdriet dat hij mij eens als mensch heeft aangedaan, is toch lang voorbij, en wie kan zeggen wat er van mij zou geworden zijn, als ik zulk onregt niet te lijden gehad had. De krijgsman moet vroegtijdig zijne hartstogten leeren beheerschen, om haren slaaf niet te worden. Zulk eene heerschappij op zich-

zelve verkrijgt men echter niet gemakkelijk; men moet ze, even als iedere andere heerschappij, bevechten en zich er in zien te bevestigen. Daartoe wordt een beetje ongeluk vereischt, en wel bezien wij den lieden grooten dank verschuldigd, die ons pad met doornen, in plaats van met rozen bestrooijen.» — «Toegegeven, vader ZIETHEN,» gaf SEYDLITZ ten antwoord, «maar 't geen gij van dien mensch hebt te lijden gehad, gaat alles te boven en was wel geschikt om alle vertrouwen op zich-zelf en op de menschelijke gerechtigheid te verstikken. Ik begrijp in 't algemeen niet, hoe de andere officieren van het regiment, die de ware toedragt van zaken toch genoeg kenden, zulk eene behandeling een' hunner kameraden aangedaan, konden dulden.»

ZIETHEN. «Gij uit daar eene meening, mijn vriend, die ik zeer overijld zou noemen, hadt gij niet als inspecteur-generaal der kavallerie gelegenheid genoeg gehad, om den verschillende stand der officieren en de daaruit voortvloeiende betrekkingen in alles wat de dienst betreft, na te gaan. Stellen we eens ter zijde wat op mij en mijnen toenmaligen toestand persoonlijk betrekking had, en onderzoeken we de zaak zoo onbevooroordeeld mogelijk. Ik onderstel dan het geval, dat een officier door dengeen die op hem in rang onmiddellijk volgt, onwaardig behandeld wordt, en vraag, hoe behooren de officieren van het regiment van gelijken rang als de mishandelde, zich daarbij te gedragen?»

Ik. «Om van een zeker standpunt ter beoordeeling bij deze discussie uit te gaan, zou men in de eerste plaats moeten bepalen waarin eigenlijk eene onwaardige behandeling bestaat.»

ZIETHEN. «Zeer juist, maar vergun mij, mijn waarde CLAUSEWITZ, U te zeggen, dat gij met opzigt tot den toenmaligen tijd de zaak niet wel beoordeelen kunt. Ruwheid en grofheid waren toen aan de orde van den dag. Ondeugden van allerlei aard golden voor toefgift. De regimenten waar zulk een geest niet heerschte, maakten eene uitzondering op den regel, zoodat men deze niet tot maatstaf nemen kan. Toen ik en SEYDLITZ tot hoogere rangen stegen en grooteren invloed bekwamen, zochten wij dat kwaad wel weg te nemen, maar te voren bestond het niet te min en moet dus als een bestaande toestand worden aangenomen. Algemeen was het gebruik om niet dan met vloeken en beschimping terecht te wijzen, en wien zulk een gebulder trof, vond er niets vernederends in. Waar zal men nu hier de grenslijn nemen?»

SEYDLITZ. «Dat is moeilijk te bepalen, maar ik geloof toch dat men het eene onwaardige behandeling kan noemen, als aan een officier buitengewoon veel dienstverrigtingen opgedragen worden en hem nog bovendien de hardste dingen over de wijze zijner dienstvervulling worden toegevoegd.»

ZIETHEN. «Dat zou men onregtvaardig kunnen noemen, maar iets onwaardigs ligt daar niet in. De in rang hogere officier kan zijne goede redenen hebben om zoo te handelen; hij moet voor de goede vorming zijner troepen zorgen en de grootst mogelijke ruimte hebben in de keus of aanwending zijner middelen.»

SEYDLITZ. «Ik geef zulks toe, maar een onbepaalde willekeur mag hem toch niet vrijstaan, want de officieren zijn in de dienst hunnes konings, en niet zijne knechten, waarmede hij naar goeddunken handelen kan. Het verwondert mij in 't algemeen dat ik U, den humansten chef in het toenmalig pruisisch leger, thans zulk een zonderlinge taal hoor voeren; 't geen gij zegt is in strijd met uwe betere overtuiging.»

ZIETHEN. «Mijne overtuiging doet hier niets ter zaak; wij zijn nog aan de ontwikkeling van het vraagstuk, en ik vervul hier de rol der oppositie, zonder welke geene discussie kan aan den gang komen.»

SEYDLITZ. «Goed dan, zoo beweer ik, dat de beleedigende en vernederende behandeling die eenen ondergeschikten wordt aangedaan, met en benevens de het gevoel kwetsende wijze van spreken, in het onmiskenbaar oogmerk ligt om te krenken.»

ZIETHEN. «Ten opzichte der boosaardige bedoeling ben ik het met U eens; het denkbeeld dat aan beleedigende gezegden gehecht wordt, is echter betrekkelijk. Den een' kwetst 't geen den ander' niet hindert. Doch bepalen wij ons bij de bedoeling, eene kennelijke bedoeling om onwaardig te behandelen. Wat valt er nu te doen, als het onwifelbaar blijkt, dat het oogmerk van eenen hooger in rang is, om den ondergeschikte bij iedere gelegenheid te krenken?»

SEYDLITZ. «Hij moet hem eerst om inlichting, en zoo deze onvoldoende mogt zijn, om genoegdoening vragen.»

ZIETHEN. «Dat wil in goed Duitsch zeggen: hem rekening afvorderen of hem tot een tweegevecht met den degen uitdagen. Maar als nu de monarch het tweegevecht tusschen superieuren en ondergeschikten, op straf van ontslag of zelfs van cassatie, verbiedt, en deze straf steeds den ondergeschikte treft, wat dan?»

SEYDLITZ. «Dan is de arme drommel er zeker ongelukkig genoeg aan toe, en moet een anderen weg dan die zoo verderfelijk voor hem is, inslaan.»

ZIETHEN. «En welke is die weg?»

SEYDLITZ. «Hij moet zich 't zij aan den daaropvolgenden in rang, 't zij aan zijne kameraden wenden.»

ZIETHEN. «De eerste weg was toen ter tijd, zooals gij weet, afgesneden, of men zou op eene geheel vertrouwelijke wijs, dat echter zeldzaam het geval was, tot een voldoende resultaat moeten gekomen zijn; de andere weg heeft wel iets — van insubordinatie. Hoe, zou men dan de officieren het regt toekennen, om en corps een' superieur terecht te stellen, hem als 't ware te dwingen hen zóó te behandelen als hun aangenamer dacht?»

SEYDLITZ. «Dat is zeker een bedenkelijk geval, dat ligt tot anarchie zou leiden en alle betrekkingen van subordination het onderst boven keeren.»

ZIETHEN. «Gij ziet, mijn vriend, dat het kwaad waarover wij spreken langs dezen weg niet kan voorgekomen worden. Breken wij ons echter met dit hulpmiddel niet verder het hoofd, want ten slotte komt toch alles dáárop aan, hoedanig de heerschende toon en gebruiken bij een officierskorps zijn, en welk toezigt de hogere bevelhebbers over de hoofdofficieren houden. — Thans mijn waarde CLAUSEWITZ, is de beurt van spreken aan U. De wereld is sedert merklijk veranderd, de officieren zijn zedelijker, beschaafder en in het algemeen humaner geworden. Wat acht gij noodzakelijk om de hier bedoelde onregtvaardigheden jegens ondergeschikten te beteugelen, zonder aan de subordination te kort te doen?»

Ik. «Deze vraag is waarlijk zoo gemakkelijk niet te beantwoorden, want ook ik moet bekennen, dat het mij bedenkelijk voorkomt, om aan de ondergeschikten het regt toe te kennen van rekenschap te vragen. Des te strenger moeten de hogere bevelhebbers er op staan en toezien, dat de officier door zijnen superieur geacht wordt. Strengheid, zelfs hardheid in de dienst drukt wel is waar het individu, maar is toch in vele opzichten hoogstnuttig, mits zij slechts met regtvaardigheid gepaard ga. Zijn de dienstzaken afgehandeld, is de boog niet meer gespannen, dan moge een vriendelijk woord het bittere verzachten dat in de dienstbetrekking gezegd werd, om den boog gespannen te houden. Komen er echter persoonlijke grieven in 't spel, dan moge het den onderdrukten vrijstaan, zich aan den persoon te houden die het onregt aandoet, want regten en pligten moeten wederkeerig zijn. — Mij duikt het zou voor de geheele zaak veel voordeliger wezen, als er nu en dan

een duel van dien aard plaats had, dan een stelsel van aanklagt, 't welk den officiersstand moet oonteeren. Wie den degen tot bescherming van koning en vaderland voert, moet hem ook voor *eigene* bescherming durven gebruiken; opdat echter ook hierin de willekeur geen vrij spel hebbe, geve men aan de zaak eene zekere openbaarheid, en stelle de partijen *na het tweegevecht* voor een eergerigt te regt. Wie in den strijd blijft, mag dat voor eene straf of hoogere beschikking houden. Blijkt het echter dat de grootste schuld bij den overblijvenden bestaat, dan moet ook hem de welverdiende straf treffen."

SEYDLITZ. «Goed gesproken, mijn vriend, de edele kampstrijd mag niet geheel uit de mode komen, als hij maar niet in studentestreken ontaardt. Opdat gij echter niet zoudt meenen dat ik opzigtelijk eene zaak het woord zou voeren, welke op een valsch beginsel van humaniteit berust, zal ik u verhalen, hoe ik mij nog als zeer jong officier in eene aangelegenheid gedroeg, die wel zoo erg niet was als die van onzen goeden vader ZIETHEN, doch waarbij ik toch moest kiezen tusschen ongehoorzaamheid, of waarschijnlijk voorbedachte opoffering. Als zeventienjarige jongeling werd ik tot kornet bij het kurassier-regiment van mijn pleegvader, den wilden markgraaf von SCHWEDT benoemd, doch had het ongeluk mijnen overste te mishagen, die in mij slechts een soort van oppasser en verklikker zag, dewijl hij met den regimentschef niet op den besten voet stond. Niemand was ongeschikter voor zoodanige rol dan ik, ook vermoedde ik niets van de verdenking waarin ik bij den overste stond, en was, aangezien mijne groote liefde voor de kavallerie-dienst, in den beginne niet weinig verwonderd dat ik bij den ouden grompot volstrekt niets goeds kon doen. Aangezien mijn leeftijd en joviale levenswijjs, trok ik mij de ontevredenheid van den heer overste niet sterk aan; ik reed, dronk en speelde met mijne kameraden om het zeerst, en hoopte dat de oorlog den ouden heer wel in eene andere stemming zou brengen. Ik bedroog mij echter hierin; zijn boosaardig karakter openbaarde zich nu eerst regt duidelijk, en wantrouwend uit zijnen aard, was hij er slechts op bedacht, om zich bij de eerste en beste gelegenheid voor goed van mij te ontslaan. Deze gelegenheid deed zich spoedig voor.

«In het voorjaar 1742 stond ons regiment te Kranowitz bij Ratibor, en moest de strooperijen der Hongaren beteugelen, die dikwijls met vele duizenden in de vlakte vielen. Op zekeren dag ontvingen wij berigt dat een vijandelijk korps van verscheidene duizend man uit de rigting van Troppau in aantogt was. De weg loopt door een lang, naauw dal, waarin een dorp lag, door welks bezetting de vijand eenigen tijd kon opgehouden worden. Infanterie was niet in de nabijheid, of kon ten minste binnen verscheiden uren gezegd versperringsterrein niet bereiken. Wij officieren vermeenden derhalve dat de overste ten minste een eskadron naar het dorp zou afzenden, of den vijand aan het eind van het dal afwachten. Zoo was echter zijne meening niet. Toen het regiment uitgerukt was, liet mij de overste roepen, en zeide, dat ik met 30 kurassiers naar het dorp moest rijden en mij er zóólang staande houden tot er infanterie ter mijner ondersteuning aanrukte. Een boosaardige trek in het gelaat van mijnen veeljarigen kwelgeest, alsmede de omstandigheid dat het kommando tegen den vijand mij volstrekt niet toekwam, deed mij terstond raden waarop het hier eigenlijk gemunt was, want tusschen gevangenschap en dood was geen middelweg. In andere omstandigheden zou een dergelijk kommando buiten het gelid, mij met fierheid vervuld hebben; nu gevoelde ik echter nog te veel levenslust om als offer van bijzondere wraak te vallen. Ik zeide dus rondborstig tot den

overste, dat ik voor zulk een eerepost nog wat te jong was. Een strenge blik van hem herinnerde mij dat ik gehoorzamen moest; en ik draafde dus met mijne kurassiers naar den gevaarlijken post. Hier aangekomen zijnde, begreep ik, dat ik, hoe hagehchelijk de onderneming ook was, toch eene goede houding moest aannemen. Ik hield mijne manschappen de noodzakelijkheid voor, om iets buitengewoons te verrigten, en zocht hen, zoowel als mij-zelfen, voor de rol die wij te zamen moesten spelen, met geestdrift te vervullen. Ik zwijg van de door mij genomene verdedigingsmaatregelen, daar het hier niet te doen is om de taktische kennis van eenen kornet te toetsen. Kortom, wij werden spoedig door eene groote overmagt aangevallen, omsingeld en na dappere tegenweer gevangen genomen, nadat ik verscheidene opeischingen fier van de hand gewezen had. Wel waren eenige eskadrons ter onzer ondersteuning aangerukt, maar de Hongaren vielen ze in den rug aan en wierpen ze overhoop. Eerst *daarna* kregen eenige kompagniën infanterie bevel naar het dorp te marcheren, doch zij kwamen er aan toen men ons sedert lang weggevoerd had. — Dit voorval kwam ter kennis des konings, die mijne uitwisseling spoedig bewerkte, zelf mij over de bijzonderheden ondervroeg, over mijne antwoorden tevreden scheen, en mij kort daarop tot ritmeester benoemde bij het kort te voren opgerigte huzaren-regiment NATZMER. Of de overste, die mij geheel tegen zijn wil aan die gelukkige bevordering geholpen had, eene teregtwijzing van den koning ontving, kan ik niet zeggen; maar zou het wel voor vast houden, want ik heb zijne willekeurige handelwijjs juist niet zoeken te verschoonen.

«Gij ziet dus, mijn waarde CLAUSEWITZ, dat ik mijne snelle bevordering in mijne jeugd in de eerste plaats eigenlijk te danken heb aan de boosaardige bedoeling van een officier in hooger rang, doch ben over 't geheel oneindig beter daarbij gevaaren dan onze brave ZIETHEN, die zich een lange reeks van jaren moest laten mishandelen, alvorens zijne verdiensten in haar waar licht konden uitschitteren. Ik zou in zijne plaats den heer ritmeester zeer spoedig met mijne sabel bekend hebben gemaakt, want tot zulk eene onderweping ben ik niet in staat.»

ZIETHEN. «Ieder handelt op *zijne* wijs, mijn waarde vriend, dat hebt ge toch dikwijls zelf bereidvaardig erkend. Zulk een wildzang als gij, zou er natuurlijk alles aan gewaagd hebben om zich regt te verschaffen; mij was dat niet gegeven. Doch wij zijn thans aan het eind onzer wandeling en willen derhalve ook het gesprek afbreken.»

Met deze woorden scheidden de beide vrienden. Ik ijde naar mijne woning, opende den brief van den Prins en begaf mij terstond tot hem. EUGENIUS pruilde een weinig over mijn lang uitblijven, doch bedaarde toen ik hem mededeelde wat mij verhinderd had terstond aan zijne uitnoodiging te voldoen. Hij verhaalde mij daarop, dat verscheidene zijner tijdgenooten hem uitgenoodigd hadden een gesprek te houden over de belangrijkste operatiën en veldslagen van den spaanschen successie-oorlog, en vroeg mij of ik daarbij tegenwoordig wenschte te zijn, welke uitnoodiging ik natuurlijk met vreugd aannam. De Prins schijnt het met zich-zelfen nog niet eens te zijn, of hij de discussie in de Akademie of in eenen kleineren, meer vertrouweliijken kring wil doen plaats hebben; onze koning is intusschen uitgenoodigd geworden om er aan deel te nemen, en gij hebt alzoo in mijne eerstvolgende brieven belangrijke mededeelingen te wachten.

B I J L A G E VII.

BEHOORENDE BIJ DEN MILITAIREN SPECTATOR, 14de DEEL, N°. 7.

Maand Januarij 1846.

LAATSTE BENOEMINGEN, OVERPLAATSINGEN EN VERANDERINGEN BIJ HET LEGER.

BENOEMD:

Tot adjunct-directeur bij de militaire verkenningen: de kap. bij den gen. staf G. Schuurman, adjunct-chef van den staf der 1ste div. inf. en belast met de functiën van adj. bij den komm. van genoemde div. Tot adjunct-chef van den staf der 1ste div. inf., belast met de functiën van adj. bij den komm. van genoemde div.: de kap. bij den gen. staf D. W. F. Pichot, gedetacheerd bij het 2de reg. lans. Tot adjunct-paardenartsen: de surnumerair adjunct-paardenartsen H. B. Stolkert, J. E. C. Schock en F. E. G. Thiange. Tot magazijnm. der art. van de 3de kl. bij de stapel- en constructie-magazijnen te Delft: de 2de luit. L. Vetzo, van het 1ste reg. art.

Verplaatsingen.

Bij het 3de reg. drag.: de 2de luit. V. J. van Gorkum, van het 1ste reg. drag. Bij het 7de reg. inf.: de 2de luit. J. W. Bodegrave, van het 8ste reg. inf. Bij het 3de reg. drag.: de 2de luit. J. B. A. Dibbets, van het 2de reg. drag. Bij den staf der art., en wel bij de art. stapel- en constructie-magazijnen, ten einde daarbij te worden belast met het opzigt in de Pyrotechnische werkplaats: de 1ste luit. C. C. Cox, van het 2de reg. art.

Eervol ontslagen.

Z. K. H. de Prins van Oranje, uit de betrekking van Inspecteur-Generaal van het wapen der infanterie. De kap. bij den gen. staf G. Schuurman, uit de betr. van adjunct-chef van den staf der 1ste div. inf. en belast met de functiën van adj. bij den komm. van genoemde div.

Overleden.

De 1ste luit. J. de Jong, plaats-maj. te Utrecht.

BULLETIN VII.

HEROÏDE BI DEN MILITAIREN SPYTOY ONT DE DEEL, N. V.

Maand Januarij 1810.

LAATSTE AANMERKINGEN, OOR DE WETENSCHEP
EN VERBODENDE DE WETENSCHEP.

HEROÏDE:

De wetenschap is de kunst, die de menschen
leert, hoe zij de natuur kennen, en hoe zij
haar te gebruiken. De wetenschap is de kunst,
die de menschen leert, hoe zij de natuur
kennen, en hoe zij haar te gebruiken. De
wetenschap is de kunst, die de menschen
leert, hoe zij de natuur kennen, en hoe
zij haar te gebruiken. De wetenschap is
de kunst, die de menschen leert, hoe zij
de natuur kennen, en hoe zij haar te
gebruiken. De wetenschap is de kunst,
die de menschen leert, hoe zij de natuur
kennen, en hoe zij haar te gebruiken.

In het jaar 1810, de wetenschap is de kunst,
die de menschen leert, hoe zij de natuur
kennen, en hoe zij haar te gebruiken. De
wetenschap is de kunst, die de menschen
leert, hoe zij de natuur kennen, en hoe
zij haar te gebruiken. De wetenschap is
de kunst, die de menschen leert, hoe zij
de natuur kennen, en hoe zij haar te
gebruiken. De wetenschap is de kunst,
die de menschen leert, hoe zij de natuur
kennen, en hoe zij haar te gebruiken.